

MAGYAR HÍR

+ 4 lei

Taxa postală plătită în nume
aprobării Dir. Gen. PTT No.

Ngs. Kamaszetter Róbert urnak
Disztér 1-2. BUDAPEST

Főszerkesztő
és a szerkesztésért felelős.
dr Paál Árpád

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP
VI. évfolyam, 164 (1606) szám * Vasárnap, 1937 augusztus 22

Főmunkatárs:
dr Gyártás Elemér

Mussolini beszéde Palermóban

Szólott Szicília központi jelentőségéről a második római birodalomban. — A Népszövetségtől a volt abesszin uralom eltemetését várja. — A Földközi-tengeren nem tűrik a bolsevizmust

Palermóból jelentik: Mussolini péntek délután elmondotta nagy érdeklődéssel várt palermói beszédét, amelyet hangszórókon keresztül Olaszország valamennyi polgára végighallgatott. Pontosan 6 órakor érkezett meg a Duce fasiszta díszkoplári egyenruhájában az Umberto-fórumra, ahol hat méter magas, fasiszta jelvényekkel díszített, vörös lepellel bevont emelvényről szólott Szicília és egész Olaszország népéhez. Bevezetésül megemlékezett jelenlegi szicíliai újtjáról és terveiről.

— Csak egy örült gondolhat arra, — mondotta, hogy betörjön földetekre. Sziciliában egyetlen idegen katona sem szállhat partra. Ebben a pillanatban számotokra, szicíliaiak, olyan korszak kezdődik, amely egyike lesz a legboldogabbaknak Szicília négyezer éves történetében. Ez olyan történelmi eseményhez csatlakozik, amelyet boldogok lehetünk végigélni: a második római birodalom megalapításához. Az állam energiái ezentúl nagyobb erővel érvényesülnek itt, mert Szicília a birodalom földrajzi középpontja.

A Duce aztán így folytatta:

Találkozás Angliával.

Az olasz birodalom tényvalóság, amit számba kell venni s ami nem függ a Népszövetségtől

Az olasz kormányfő az Anglia és Olaszország közötti végleges megegyezés lehetőségéről a következőket mondotta:

— Végigtekintve a tengeri és gyarmati határokon, Nagybritanniával találkoznak. Kérem beszédem fordítót és fordítót, tegyenek különbséget találkozás és összeütközés közt. En találgatást mondtam. Ha visszagondolok Angliával való viszonyunkra az utóbbi két évben, el kell ismernem, hogy néhányszor nem értették meg egymást. Az angol közvéleménynek Olaszországról felszínes és festői képe volt, a festői kép, amit utálok. Nem ismerték még ezt az ifjú és eltökélt Olaszországot. A januári egyezményvel bekövetkezett a helyzet tisztulása, de közben olyan sajnálatos események történtek, amelyekre felesleges visszatérnem. Tekintetbe véve a gyarmati határok közösségét, azt gondolom, hogy

Angliával teljes és végleges megegyezésre juthatunk és összhangba hozhatjuk az utat és az életet. Olaszország kész együttműködni minden európai kérdés megoldásában, azonban számot kell vetni a valóságokkal.

— Ezek közül az első az olasz birodalom. Voltak olyanok, akik azt mondták, hogy mi a Népszövetség részéről elismerést kívánunk. Semmiestre sem. Mi nem kérjük a genfi anyakönyvi hivatal tisztviselőitől, hogy beírják a születéseket, de azt hisszük,

elérkezett az ideje, hogy egy halálesetet bejegyezzenek. Tizenhat hónap óta

— Amikor elhatároztam, hogy Sziciliában legyenek a hadgyakorlatok, riasztó hírek és ijesztően tulzós magyarázatok terjedtek el. Mindez már elmúlt. Mindenki meggyőződhetett arról, hogy a fasiszta Olaszország építő békepolitikát akar folytatni. Ezeknek az irányelveknek alapján akarjuk megjavítani kapcsolatunkat, különösen a szomszédállamokkal. Kétségtelen, hogy március óta Jugoszláviával való kapcsolataink megjavultak. Ausztriával és Magyarországgal való viszonyunkat a római egyezmények szelleme hatja át. Ezek a legjobban beváltak, különösen a súlyos gazdasági válság idején. Nem is kell mondanom, hogy Svájccal kapcsolataink kitűnnek.

— Ha józan ésszel megvizsgáljuk Franciaországhoz való viszonyunkat, látjuk, hogy nem lehet drámáról beszélni. Kapcsolataink jobbak lennének, ha Franciaországban elég tekintélyes körök nem imádnának bálványokat, különösen a genfi bálványt és ne lennének áramlatok, amelyek tizenöt év óta jobb ügyszóhoz méltó buzgalommal ne várnák a fasiszta uralom bukását.

rontja egy halott a levegőt és ha nem akarják eltemetni politikai komolyságból, temessék el legalább közegészségi okokból.

— Nem gyanúsíthat minket senki tulzós rokonszenvvel a Népszövetség iránt, de nem tartjuk szükségesnek, hogy különbséget tegyünk az államok között aszerint, hogy előbb, vagy utóbb ismerték el a birodalmat.

A BERLIN-RÓMA TENGYELY TEVÉKENY ÖSSZHANGJA

— A másik valóság, amellyel számot kell vetni, — mondotta Mussolini, — a Berlin-Róma tengely. Nem lehet Rómába menni anélkül, hogy tudomást ne vennének Berlinről, vagy ellene cselekednének és nem lehet Berlinbe menni, hogy tudomást ne vennének Rómáról és Róma ellen szónéneket terveket. A két uralom között tevékeny összhang áll fenn. Ez áll a spanyol kérdésre is. A leghatározottabban kijelentem, nem tűrjük a Földközi-tengeren a bolsevizmust és annak semmiféle hasonmását.

— Beszédemet békefelhívással fejezem be és ezt mindazokhoz az országokhoz intézem, amelyeknek a partjait az a Földközi-tenger mossa, ahonnan három kontinens merítette műveltségét. Azt kívánjuk, hogy fogadják el ezt a felhívást. Ha nem fogadják el, mi teljesen nyugodtunk vagyunk, mert a fasiszta Olaszországnak olyan szellemi és anyagi erői vannak, hogy bármikor és bárkivel szemben mindig készen áll

Egyének és népcsoportok

Az elmúlt héten ismét volt egy olyan népkisebbségi kérdésekkel foglalkozó gyülekezés, melyre nem egy államból, hanem számos különböző országból sereglettek össze a résztvevők. A külföldi németek stuttgarti összejövétele volt ez a gyülekezés. Igaz, hogy mind csak a német népkisebbség képviselői voltak ezek a különböző tájakról összesereglettek, de mégis állami hovatartozásuk sokféleségével nemzetközi tarkaságot adtak. Es ez alkalommal is előtérbe tolt a gondolat, hogy a népkisebbségek jelenségét ki kell emelni a „kisebbség” fogalmában lévő számszerűségéből, s fel kell ismerni bennük a „nép”, a „népcsoport” elemét. Csak ezen az alapon lehet kellően megérteni az illető társas jelenség lényegét, s csak e kelő megértés nyomán lehet megtalálni a ki-egyenlítő megoldást.

A számszerűségként való kezelés igen gátló, igen elvont, s amellől csábít az olyan törekvésekre, mely a számszerűség lassu vagy gyors eltüntetésében keresi a kérdés elintézését. Ez a számszerűség csak egyének *külső* összegezését foglalja magában, de nem azt, ami az egyének *belső* összetartását adja. Ennélfogva a „kisebbségi jog” is csak egyéneknek a joga, de nem az összetartásoké. Az összetartásoknak, az egy néphez tartozó csoportosulásoknak, e csoportosulások örökletes állandóságának és hagyományainak ez a jogtalansága tulajdonképpen az, ami sérelmeket idéz elő. Formailag az egyén megkap minden jogot, egyenlő a törvény előtt; azonban ebben az egyenlőségben úgy veszünk, mint nem a saját népéhez tartozót, s ebből a formai egyenlőségéből áll elő az illető egyén legbensőbb meghatározása iránt a figyelmetlenség és számba nem vevés. Az ilyen számba nem-vevés az, ami további hatásában elnyomássá válik.

Kell tehát, hogy a népkisebbségek le-
vő sajátos népi csoportosulás is elismerés-
hez jusson. Igazságos elbánás csak így követ-
kezhetik el azokra az egyénekre, kik e csoport-
osuláshoz tartoznak. Vegyünk például egy val-
lási szokások által meghatározott közösséget.
Ha az egyént e közösséghez való tartozása nél-
kül kezeljük, akkor formai jogegyenlőséggel
megkínálhatjuk tőle, hogy vallási ünnepnap-
ján is olyan teljesítményt vigyen végbe, amit
a másvallásuaktól szintén megkívánnak. E
formai jogegyenlőség mögött azonban az ille-
tő vallási közösséghez tartozás szabályait és er-
kölcseit vesszük semmibe, vagyis lelki elnyo-
mást alkalmazunk. Ez a példa is világossá te-
heti, hogy nem elég a számszerű egyént elis-
mernünk, hanem annak népi különleges meg-
határozását is el kell ismernünk, ha egy-egy
emberre nézve igazságos, méltányos és erköl-
csös elbánást akarunk megvalósítani.

A népkisebbségeknek, mint népcsoportok-
nak, társas jogi személyiségeknek (kollektivitá-
soknak) az elismerése nélkül a legszemben el-
képzelt egyéni jog is valami levegőben lógás,
de gyakorlatilag meg nem fogható és nem hasz-
nálható. Ez a fölismerés nem mai keletű, ha-
nem hol ösztönszerűen, hol öntudatosabban
mindig ott volt a háború előtti nemzetiségi vi-
ták és surlódások kívánalmaiban is. A háború
utáni népkisebbségjogi elgondolások mind erő-
sebb fölismeréssel látják meg, hogy az egyéni
jogok híg levegője igen üres a benne való lé-
legzéshez. Innen van, hogy mindenütt valame-
lyes összeírást (katasztert), nemzeti egyéniség-
ként, vagy legalább is kulturközösségként va-

ló elismerést kívánnak azok, akik a népkisebbségi kérdés őszinte megoldását akarják. Ilyen irányban a csehszlovákiai szudetanémetek törvényjavaslatokat is szerkesztettek, melyek mind abból az alapeszméből indulnak ki, hogy a népkisebbségek testületi csoportokként, kollektív közjogi személyiséget kapjanak. A híres esztországi közművelődési önkormányzat is ilyen kollektív jogalanyiság elismerését foglalja magában.

Es érdekes megemlítenünk, hogy 1922-ben a romániai magyar népkisebbség összefoglaló testülete is, az akkori Magyar Szövetség, mely később az egységes magyar pártja alakult, a maga törekvései alapelveként a népcsoport jogalanyiságának elismerését tűzte ki. E kollektívum megvalósítását, s a nyelvi, szellemi és gazdasági összetartozásnak ez alapon való kiépítését jelölte meg életfeladatul. Mikor mostanában nagyon sok szó esik a népkisebbségi jogokról, s a középeurópai kiegyezésnek és a román-magyar közeledésnek is egyik nagy föltételül hangoztatják e jogok igazi megvalósítását: akkor a romániai magyar népkisebbségnek ez a megjelölt alapeszméje nem maradhat ki az emlékezéséből.

Nem érdektelen arra utalnunk, hogy amint tudvalevő, még a Vatikán hivatalos lapja, az *Osservatore Romano* is megnyilatkozott a népkisebbségek kollektívítása mellett. A világegyház lapjának július 25-iki közleménye, mely „A kisebbségek belső mozgató ereje” címmel jelent meg, világosan megmondotta hogy a kisebbségek „néven ismert népcsoportok viszonylagos elrendezésének „sine qua non”-ja az ő személyiségük elismerése, s ennek a kollektívumnak a megélhetési jogegyenlőség biztosítása.

A népkisebbségi jogokról szóló nemzetközi szerződés második szakasza „az élet és a szabadság teljes védelmét” biztosítja az egyen számára. Ez szép, de ha az egyént meghatározó népi élet és szabadság nincs biztosítva, akkor hiába vannak az egyének szép jogai. Azok csak papíron maradnak, ellenben az illető népcsoport vagyona, kultúrája, száma évről-évre fogy, sőt megengedett állami föladat ennek a fogyasztása. Hiszen nincsen semmi kikötés az állammal szemben, hogy az egyéneket kivül az ő külön népcsoportja életét és szabadságát is biztosítani tartozik. Ez a megvilágítás a népkisebbségi jogrendszer hiányait is észrevehető, de egyben azt is, hogy a népkisebbségek létének és megmaradásának biztosítása végett, az egyéni jogok és szabadságok helyett a kollektív jogokat és szabadságokat kell megvalósítani.

Titánia

Írta:
Majthényi György

Amikor Titánia világra hozta ikreit, férjét, Raoult, mintha elhagyta volna a szerencse. Ez pedig annál is nagyobb baj volt, mert Raoul rajongva szerette fiatal feleségét, meg a két pirinyó, tejszagú apróságát, megmozgatott volna értük eget és földet, csak hogy megóvja őket a nélkülözéstől, de erejéből csupán a mindennapi küzdelemre futotta.

Mutatványosok voltak, akik hol ezzel, hol azzal a truppal járták a világot. Raoul volt a „tüzzemű ember”, aki idomítatlan vadállatokat babonázott meg tekintetével és az éhes, őrös farkasok kezesbárnyként ettek a tenyeréből, tüzes karikákon ugráltak át, vagy úgy játszadoztak vele, mint a kölyökkutyák és amikor kiment ketrecükből, negyedóráig kovályogtak még a tekintetéből. Titánia pedig, a „csodálatos tetszhalott”, nyolc napig feküdt éltlen-szomjan a légmentesen elzárt üvegkoporsóban. A világ legnagyobb csodája ez — mondta a plakát — meggyőződhetik róla bárki éjjel és nappal bármely órában, minden csalás kizárva, mert Titánia, a csodálatos tetszhalott, hipnotikus álomban fekszik, amelybe férje, Raoul, a tüzzemű ember, helyezi őt és se nem eszik, se nem iszik, se nem lélegzik ezen idő alatt. Kérjük a nagyérdemű közönséget, hogy csekély belépődíj ellenében legyen részese ezen soha nem látott, felülmúlhatatlan látványosságnak, melyről a világ tudósai is az elragadtatás hangján nyilatkoznak.

Igen, ez így volt még három hónappal ezelőtt is. De amikor Titánia a kórházba került,

Az EME vándorgyűlése

Helytörténeli, természettudományi, orvosi, gazdasági és társadalmi előadások sorozata a székhely anyavárosban

Az „Erdélyi Múzeum-Egyesület” augusztus hó 29—31-én Odorheiu vándorgyűlést rendez, melyre br. Jósika János elnök és dr. Kantor Lajos titkár most bocsátotta ki a meghívókat.

Az elnökség Clujról augusztus 28-án (szombaton) d. e. 9 óra 23 perckor indul Rapid III. osztályon. Érkezés Odorheiu d. u. 4 óra 36 perckor. — Fogadtatás. — Elszállás. D. u. 6 órakor E. M. E. megkoszorúzza báró Orbán Balázs sírját. Megemlékező beszédet mond dr. Joddá Gábor.

Augusztus 29-én (vasárnap) d. e. 11 órakor a ref. kollégium (tantájonképző intézet) tornacsarnokában díszülés. 1. Elnöki megnyitó. Tartja: báró Jósika János alelnök, vándorgyűlési elnök. 2. Titkári előterjesztések. 3. Üdvözlések. 4. Elnök válasza. 5. Dr. Balogh Ernő: Az anyagok változásainak visszatérő útjai. (Természettud. sz.) Díszülés után közebebe Szabó Károly éttermében. Az E. M. E. alapítójáról gróf Mikó Imréről, serlegbeszédet mond dr. Tavasz Sándor.

Előadások: (a Ref. Kollégium rajztermében. Egy-egy előadás 30 percig tart.)

Augusztus 29-én (vasárnap) d. u. 5 órakor:

1. Biró Lajos: Odorheiu élt neves jezsuita plébánosok és írók. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 2. dr. Tulogy János: A turistaságról. (Természettudományi szakosztály előadása.) 3. Dr. Tusa Gábor: Pár szó a Múzeum-Egyesületről. (Jog- és társadalomtudományi szakosztály előadása.) 4. Dr. Tavasz Sándor: A gazdasági élet etikája. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 5. Dr. Koleszár László: A nátháról. (Vetített képekkel. Orvostudományi szakosztály előadása.) 6. Husz Ödön: Új fajok születésének lehetőségei. (Vetített képekkel. Természettudományi szakosztály előadása.)

Augusztus 30-án (hétfőn) d. e. 10 órakor:

1. Józsa János: Néhány elfelejtett székely írónk. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 2. Dr. Traub Vilmos: A nikotinról, mint szívmegegről. (Orvostudományi szakosztály előadása.) 3. Dr. Szász Ferenc: Egi bombák. (Természettudományi szakosztály előadása.) 4. Szűcs Elemér: A sport társadalmi hatása. (Jog- és társadalomtudományi szakosztály előadása.)

5. Dr. Szabó T. Attila: A nyelv épsége. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.)

Augusztus 30-án (hétfőn) d. u. 5 órakor:

1. Vajda Ferenc: Adatok Odorheiu történetéhez. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 2. Dr. Orient Gyula: Kétezer éves orvosi műszerek. (Bemutatással. Orvostudományi szakosztály előadása.) 3. Dr. Császár Károly: Irodalmi értékelés. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 4. Dr. Lévy Lajos: Victoria angol királynőről. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 5. Dr. Koleszár László: Az orvostudomány haladása a háború óta. (Vetített képekkel. Orvostudományi szakosztály előadása.) 6. Cseke Domokos: A Barcaság fővárosában. (Vetített képekkel. Természettudományi szakosztály előadása.)

Augusztus 31-én (kedden) d. e. 10 órakor:

1. Szabó András: Benkő József élete és munkássága. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 2. Dr. Fugulyán Katalin: Mit kell tudni a szemüvegről? (Orvostudományi szakosztály előadása.) 3. Petrovay Tibor: A szövetkezetek jogi, társadalmi és gazdasági jellege. (Jog- és társadalomtudományi szakosztály előadása.) 4. Vámszer Géza: Népies elemek egyházművészetünkben. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 5. Dr. Boga Lajos: A falusi ember házi patikája. (Vetített képekkel. Természettudományi szakosztály előadása.)

Augusztus 31-én (kedden) d. u. 5 órakor:

1. Dr. Jancsó Elemér: A mai irodalomtörténetírás. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 2. Dr. Schmidt Béla: Semmelweis tragédiája. (Orvostudományi szakosztály előadása.) 3. Török Zoltán: Elraktározott napugár-e a petróleum és a földgáz? (Természettudományi szakosztály előadása.) 4. Vámszer Géza: A székelyföldi falvak és városok települési formációi. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 5. László Dezső: Az ifjúság problémája. (Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály előadása.) 6. Bányai János: Fürdőélet régen és most. (Vetített képekkel. Természettudományi szakosztály előadása.)

A vándorgyűlés után kirándulások lesznek.

Raoul megharapta az egyik farkas. Lehet, hogy Raoul egy kissé vigyázatlan volt, ami nem lett volna éppen csoda, mert maguk a farkasok nem vonzóttak valami sok közönséget, az üvegkoporsó pedig üres volt, mert a tetszhalott, a világ legnagyobb csodája éppen akkor a kórház valamelyik ágyán boldog anyai ájulásban ölelte magához a világ legfiatalabb ikreit, két csodálatosan eleven, ezüsthaju fiúcskát, ami nagymértékben meggyőngítette a tüzzemű ember tekintetének erejét, mert a farkasokon túl is mindenáron oda akart látni innen, a sátorból, a távoli kórházi ágyra. Ezt az a vén vörös farkas is megérezte, amelyik máskor a legmeghunyáskodóbban lapult gazdája lába elé, de most, hogy a varázs meggyőngült, a tápláló kézbe is belekapott.

Raoul nemigen törődött a harapással, de másnapra megdagadt a keze, neki is be kellett vonulnia a kórházba és onnan már csak félkaral engedték ki. Haza.

Ez a haza egyelőre Sedliákné vásártéri házában volt. Titánia haloványan, átszellemült tekintettel feküdt az ágyon és hol az egyik, hol a másik oldalra nézett, aszerint, hogy melyik oldalon emelkedett a levegőbe valami rózsaszínű öklöske, amely olyan volt, mint valami egzótikus, őt ágra szakadt virág. Raoul pedig fel-alá járt, kabátja üres ujjá a zsebébe tűrve, hogy Titániának ne tűnjön minduntalan a szemébe a lobogása és azon törte a fejét, hogy most már mi lesz, miből fognak megélni? Amíg a kórházban volt, a farkasok közül kettő elhullott éhen, most meg kettőt a ketreccel együtt egy átvonuló állatseregletnek adott el potom áron, hogy Sedliákné fölgyült számlájára törleszthessenek valamit. Már csak a sátor volt

meg, a saját sátruk, meg az üvegkoporsó, arra gondolt, hogy ezeket is eladja, de aztán hirtelen megállt Titánia ágya előtt és mereven nézte őt.

— Ostobaság, — mondta Titánia. — Mit gondolsz, ki fogja táplálni őket, ha elaltatsz? És különben is...

Nem folytatta, csak mosolyogva nézett a kis Raoulra, meg a kis Wladislawra, mintha ezek a csöppségek, mint kimeríthetetlen villamos battériák, olyan ellenálló erővel telítenék meg, amellyel Raoul sohasem fog megbirkózni tudni.

A tüzzemű ember kissé megszegeylenül hunyta le a szemét.

— Nem megy, — gondolta. — Azelőtt ennyitől már elaludt. Ugy látszik, nem érek már semmit — és újra járkálni kezdett.

— Nem lehetne a gyermekekkel? — kérdezte később.

— Nem, nem! Hova gondolsz! — ijedezett Titánia és gyöngö szive igen sok vért hajtott föl a fejébe. Egészen kipirult tőle.

— Nem úgy gondoltam... Hanem teszem azt, mint ikreket például... Mint új számi ikreket... Egymásnak háttal pólyálnok be őket, vagy efféle...

— Nem — tiltakozott Titánia. — Csalással nem szabad boldogulni... De meg aztán másra is szántam őket. Raoulból tudós lesz, folytatni fogja, ahol mi abbahagytuk az egyetemen... Talán ugyanazon a helyen fog ülni, ahol te, vagy én ültünk... Wladislaw pedig katona lesz, hadvezér, felszabadítja az elnyomottakat...

A férj keserűen legyintett.

— Ha éhen nem halunk, — akarta mondani, de jobban szerette Titániát, semhogy kimondta volna.

Vége felé közeledik a belpolitikai szünet

A kormány pihenője szeptember elejéig tart. — Hodzsa Milán és Tatarescu találkozója. — Ujabb nemzeti parasztpárti győzelem a községi választáson

Bucuresti. Saját tud. A belpolitikai szünet úgy látszik, befejezéséhez közeledik. Legalább is erre vall az a szokatlan jelenség, hogy az egyes pártok között a helyzet kezd kiegyenlődni. A különböző árnyalatu sajtókban mind gyakrabban jelentkeznek súlyos támadások valamely másik párt, vagy annak vezetői ellen. Ez a mozgalmasság annak jele, hogy a belpolitikai szünet még sem lesz olyan hosszú, mint ahogy a kormány szeretne volna.

A kormány pihenője egyébként még tart. A fővárosból több miniszter elutazott, köztük Tatarescu miniszterelnök, aki Bucovinában találkozik Hodzsa Milán csehszlovák miniszterelnökkel és Inuleț miniszterelnökhelyettes is, aki hazautazott Iasiába. Elutazott a fővárosból Dinu Bratianu liberálpárti elnök is, aki néhány napot Dragasanban levő szőlőjében tölt.

A kormány szünete ezenkívül főképp abban nyilvánul meg, hogy szeptember elejéig most már nem tartanak több minisztertanácsot. Szeptember első napjaiban lesz Sinaianban a kisanant külügyminiszterek találkozója, melynek befejezése után ül csak össze a kormány újabb minisztertanácsra. Ezen a szeptemberi minisztertanácsban számbaveszik majd a kisanant-értekezlet tárgyalásainak anyagát és határozatait. Különösen a gazdasági természetű tárgyalások fontosak belső szempontból. *Ugyanis a kormánynak nagy gondot okoz az országnak kukoricával való ellátása.* Az Ókirályságban, ahol fő élelmészeti cikk a kukorica, rendkívül gyenge a termés, s ez az inség megakadályozása céljából kivételes intézkedésekre kényszeríti a kormányt. Megjelent ugyan az a kormányrendelet, amellyel a kukorica külföldre való kivitelét megtiltották, ez az intézkedés azonban még nem látszik elégségesnek a helyzet megoldására. Valószínű, hogy Románia külföldről kényszerül behozni kukoricát ebben az évben és így ezt a kérdést érintik Tatarescu és Hodzsa Milán

mostani találkozásán, valamint a kisanant-értekezleten is.

KULISSZAFALAK MÖGÖTTI KÉSZÜLŐDÉS A NEMZETI PARASZTPÁRTBAN.

Bucuresti. Saját tud. A Nemzeti Parasztpártban nyugalmi helyzet tapasztalható. A pártvezetőség elhatározta, hogy egyelőre egyetlen magasabb szervet sem hív össze. A színpalak mögött azonban tovább folyik a készülődés. Mihalache pártelnök elutazott Slanic fűrdőről és Muscel megyébe. Dobresti községbe ment, ahol vasárnap egy új templomot szentelnek fel. Ebből az alkalomból a Nemzeti Parasztpárt több más vezető politikusa is Dobrestibe megy, ahol valószínűleg felhasználják az alkalmat arra is, hogy politikai megbeszéléseket tartsanak.

Inculeț miniszterelnök helyettes nyilatkozata

Bucurestiből jelentik: Inculeț helyettes miniszterelnök Iasiába való utaztában Bucium községben levő családi birtokán megállapodott. Itt már várták a sajtó képviselői, akiknek Inculeț a következő nyilatkozatot tette:

— Kicsit pihenni jöttem, két napig maradtam itt. A mai körülmények arra kényszerítettek, hogy sok erőt gyűjtsünk magunknak,

akár helyén marad a kormány, akár másnak adja át a helyét. A rendszerváltozás csak az uralkodótól függ. Az alkotmány négy évig írja elő a parlament törvényességét s ez a négy év februárban jár le. Természetes azonban, hogy az alkotmányjogi kifejlődésnek nincs más útja, csak amit a királyi akarat kiszab számára.

Megérkezett a cseh kormányelnök Romániába

Sighetul Marmatiei. Saját tud. Tatarescu miniszterelnök szombat délelőtt fél 11 órakor indult el gépkocsin Satu-Mareről Sighet felé. Maramures megye határában dr. Man Zoltán megyefőnök üdvözölte a kormányelnököt, aki 12 óra 10 perckor érkezett meg Sighetre. Tatarescu és kísérete először a prefekturára

ment, majd onnan gépkocsin az állomásra hajtattott, Hodzsa csehszlovák miniszterelnök fogadására. Hodzsa vonata fél 1 órakor futott be a sighetli pályaudvarra. Innen az ünnepélyes fogadtatás után gépkocsin a prefekturára hajtattak, ahol társasbéd volt a magas vendég tiszteletére.

A mennyezetgerendáról kőféltrehurkolt kosár lógott le, az ikrek bölcseje. Amikor Titánia elsóhajította álmaikat és lehunyta szemét, Raoul áttette a kicsinyeket a kosárba, aztán maga is lefeküdt, mert halálosan fáradt volt.

Es nap múlt nap után, de a helyzet nem javult. Raoul a városházára futkosott és néha csöppent is valami segítség, Titánia egyre átszellemültebb lett az ágyon és már nem tudta táplálni a kicsinyeket. Tej kellett és kenyér kellett. Sedliákné azonban egyre bizalmatlanabban viselkedett és mind gyakrabban emlegette, hogy már neki sincs betevőfalatja, a szobát pedig ki tudná adni fizetőképessé egyéneknek is.

Valamelyik napon az ötlött Raoul eszébe: ha Titánia nem alkalmas már a produkcóra, talán más médiumot lehetne találni? Loholt a helyi lap szerkesztőségébe, ahol részvétellel hallgatták meg, de nem adták le a hirdetését, mert ez kissé felelősségteljesnek látszott előtűk. Raoul szívet pedig kegyetlen kézzel szorongatta a kétségbeesés. Drága madaram, kis fiókáim, mi lesz veletek? — rémüldözött magában.

A két kicsi gyakran sirt. Úvegve fogják őket, de ez más tej volt, nem is izlett annyira, meg aztán csak kevés jutott egyre-egyre. Raoul az egyetemi évekre gondolt, amikor olyan boldog volt Titániával: két szerelmes diák, aki azt hiszi, hogy ővé a világ és az övék is volt sokáig, de hogy kiestek belőle, teremtőm! Mit ér a tudomány, mit a szerelem, mit a legszebb álmom, ha nincs mit enni... Már-már ott tartott, hogy kinyújtja a megmaradt karját és kéreget. Ó, a tüzszerű ember! De nem, ezt nem. Ujra a hivatalokat járta hát és újra elment a szerkesztőségbe és megint csöppent valami és a

szerkesztő is engedett, megjelentette a hirdetését. Most már várhatta a médiumot.

De nem jelentkezett senki.

Titánia arca viaszosan sárga lett, Raoul babusgatta, cirógatta, a vérét öntötte volna át beléje, de ott nyafogott a két iker, Raoul kiérte: tej kell, tej és rohant a városba. Egyik délelőtt hamarosan hazatért utjáról. El akarta ujságotlani Titániának, hogy van már médium, ő maga. Raoul fekszik bele az üvegkoporsóba! Mit szól hozzá? Hogy ez nem jutott még soha az eszébe... Odasietett az ágyhoz, szölongatta az asszonyt: Titánia nem felelt. Megfogta: nem mozdult. A torka összeszorult, a foga vacogni kezdett s a fejében tűhegyre állt a világ képe. De állt és nézte asszonya kismult, finom arcát, míg a szive harangját a fájdalom harangyelve kegyetlen erővel verdeste. A kicsinyek sírása térítette magához.

— Nem, nincsen mindennek vége, — mondta nekik és felkarjával a szívére meg a homlokára vert, hogy valahogy helyrerázódjon minden, aztán lehajolt, megcsókolta Titánia homlokát, meg a kezét, megreszelte a torkát és határozottan kiszólt a konyhába:

— Sedliákné asszonyság, kérem, szerezzen két embert, aki felállítja a sátrat

— Minek? Mi történt? — hüledezett örvendezve az asszonyság.

— Most sikerült, — mondta Raoul. — Megkezdjük a produkciót.

— Teremtőm! Nahát!... s éppen vásár van...

— Én is azt gondoltam, hogy ma keresetünk valamicskét...

Előkereste Titánia ruháit, festékeit, felöltöztette, kipirosította az ajkát, megnyújtotta a szemöldökét, pudert dörzsölt a sárga arcára és

közben oda-odaszólt a kicsinyeknek a kosárba: Lesz tej, kincseim, lesz, mingyárt lesz... Ez a drága anyuka küldi majd az ő pirinyóinak... Csak egy kis türelem, fiókáim — és addig gügyögött nekik, amíg el nem mosolyodtak.

Aztán megint rendelkezni kezdett, behozatta az üvegkoporsót, beemelték Titánia testét és kivitték a sátorba. Szétgöngyöltették a plakátokat, Sedliákné odaült a pénztárhoz, Raoul pedig hangos szóval fordult a vásár közönségéhez:

— Nagyérdemű közönség! Tisztelt hölgyeim és uraim! Ez a világ legnagyobb csodája. Titánia, a tetszalott hölgy, aki se nem eszik, se nem iszik, se nem lélegzik már... Meggyőződhetik róla bárki éjjel, vagy nappal, bármely órában...

A publikum tódulni kezdett s amikor már volt valami pénz Sedliáknénál, Raoul elkérte:

— Hadd vegyek tejet a kicsinyeknek.

Aztán a boltba rohant, majd haza, felforralta, aztán lehűtötte a tejet, szétlötötte a két üvegbe és vitte a kosárhoz. A rózsaszín kacsók lelkesen kapkodtak feléje, Raoul félkézzel alig tudott rendet teremteni köztük, de végre is boldogan és mohón kortyolgatták a tejet. Raoul érezte tisztaságuk, ártatlanságuk felpárázó illatát és majd rájuk szédült. De aztán Titániára gondolt, eszébe jutott a kegyes család és gondolatban megkérlette:

— Ugy-e, megbocsátasz? Ugy-e, meg? Hiszen érettük tettem...

És a tüzszerű ember szeméből forró, keserű viz pergett alá.

Kint pedig, a sátorban, az üvegkoporsó felele alatt, Titánia kifestett ajka szelíd, megbocsátó mosollyal felelt

Megtalálták az első batáviai kormányzók sírjait

Harminckét sirt ástak ki és feltárták az első ó-batáviai templom romjait

Mocsarakhelyén épült a világ legérdekesebb városa

Oud-Batavia vagy Benedenstadt, ahogy a hollandusok nevezik. Mennyi romantika, mennyi emlék! Szorosan egymásmellé épített zordon kőházak, hollandus kanálisok, régies raktárak, ahol valamikor a nehéz holland vitorlások drága fűszerszállítmányai pihentek. Különös világ ez, város a városban. Minden háza, utcája, sarka a XVII. század kalandos világát

ébreszti fel az emberben. Amikor még a Holland Keletindiai Társaság büszke kormányzói voltak élet és halál urai. Egy XVII. századbéli trópusi gyarmatváros. Nem messzi tőle a Molenvliet-kanális partjain modern nagyváros: az új Batavia. Sűrű forgalmával, autóiával, modern betonházakkal. De Benedenstadt csendes, mintha aludna.

Az első holland telepes

1611-et írták, amikor egy hórihorgas, kecskeszakállas hollandus kapitány a Tjiliwong folyó mocsaras torkolatánál kikötött. A helyet Jacatrának hívták és a jacatrai szultán hosszas tárgyalások után megengedte az idegen hajósoknak, hogy szerény telepet létesítsenek. Ugysem kellett senkinek ez a mocsaras partvidék, maláriás, egészségtelen mangroveerdővel. Hadd pusztuljanak el a bolond, idegen fehér emberek!

A hosszú, fekete szakállas kapitány, Jan Pieterzoon Coen azonban nem rettent meg a mocsaraktól, nem félt a rátornyosuló nehézségektől, hanem — ahogy az annakidején szokás volt — először erődöt épített, a casteel-t, a rakkoncsán Tjiliwongot szabályozta, jó holland szokás szerint kanális átátott sokezer mór rabszolgával és zseniális szervezőlehetőségének, körültekintésének, no meg kereskedelmi talentumának köszönhetően, hogy

a kiellen mocsár helyén egy évtized múlva város emelkedett.

Ő lett az első „generálgövernör”, a Holland Keletindiai Társaság teljhatalmú kormányzója. A jacatrai szultán a markába nevelt és csak arra várt, amíg az új városban a hollandusok sok kincset, aranyat, ezüstöt gyűjtöttek össze, akkor majd könnyű lesz őket felkoncolni, áruikat, hajóikat elvenni. 1623-ban már meg is támadta a fiatal telepet, de véres fejjel kellett visszavonulnia.

A batáviai erőd érdekes naplója

A város történetéről pontos, részletes feljegyzések maradtak ránk. A híres „Dhagregister van het castael van Batavia” (Batáviai erőd naplója) újszólván minden valamirevaló eseményt részletesen feljegyez. Páratlanul érdekes olvasmány. Mennyi emberélet pusztult el hajdan ezek között a falak között! Amikor még fogalmuk se volt a trópusi higiéniaról és a malária, a vérhas, a kolera és a pestis ijesztő mértékben szedte áldozatait. Azok pusztultak el, akik a veszedelmes négy, sőt hat hónapig tartó vitorlázáson szerencsésen átestek.

Metr a XIX. század közepéig Hollandiából Indiába négy, később három és fél hónapig tartott az út. A Jöreménység-foknál hajózták körül Afrikát, bár a XVIII. században már a vörös-tengeri útvonalat is használják. A szuezi-földszorosot lóháton, karavánnal szelik át és a Vörös-tengeren készen álló hajókra szállnak. Persze ez az út sokkal költségesebb és veszélyesebb volt, mint a rendes útvonal, főleg az Egyiptomban uralkodó bizonytalan, züllött viszonyok miatt. A rövidebb út ellenére (két hónap) a skorbut veszélye épúgy fenyegette a hajósokat és utasokat, mint a rendes vonalon. Jellemző, hogy

az első hollandus expedíció 1598-ban Houtman vezetése alatt 234 emberrel indult, de csak 83 érkezett vissza Texelbe.

* Öregemberek betegségeinél és neurasteniások bajainál, kiváltkép, ha azok renyhe bélműködéssel és megzavart emésztéssel állanak ösze-függésben, akkor reggelként egy-egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz sokszor igazi jótétemény! Az orvosok ajánlják.

falakat már rég lebontották, csak az azokat körülvevő árok, a „graacht” maradt meg. Helyüket óedi raktárházak foglalják el, a „Companies pakhuizen”, a volt Keletindiai Társaság tárházai. A régi irodahelyiségek még ma is használatban vannak, ódon, penészes, szűkablakos, vastagfalú, egymás hegyén-hátán álló rideg épületsorok. Bár a jávai bank és a városháza a régi város területén fekszik, a nagyobb cégek mind elhagyták az óvárost és a modern, egészségesebb Weltevreden és Meester Cornelius területén építettek új irodapalotákat.

Különösen megkap a várkapu. Egyedül, falak nélkül áll árván; alatta aszfaltozott autótút, Barokk stílusú, két koromfeketére oxidált bronzszobor őrzi a bejáratot. Nem messze innen van a híres

„termékenyítő ágyu.”

Füves térség szélén, régi ágyúcső hever téglalapozaton. Zárt részén „fügét” mutató emberi ököl. Felírata: „*Ex me ipsa renata sum*”, arra enged következtetni, hogy egyszer átönthették. Eredete bizonytalan, formája után a XVII. századból való. A malájasszonyok se-regestől keresik fel az ágyút. Azt tartja róla a hagyomány, hogy megszünteti a meddőséget.

Egy „lázas”, amely csak terv maradt

Van Ó-Batáviának egy különös helye, ahol a XVIII. század zord romantikája talán a legjellemzőbben maradt meg. A régi, úgynevezett portugál templom közelében, melynek árnyas udvarán számos kormányzó sírköve díszlik, trópusi növényekkel belepelt, szürke, igénytelen falmaradék. Rajta kopott felírás, a tábla felett lánzsával átszúrt kőhalálfej. A régies hollandus ortografiával írt felírat arról számol be, hogy ezen a helyen örök időnkig sem házat építeni, sem növényeket ültetni nem szabad. Mert itt állott 1722-ben az „átkozott” Pieter Elberveld háza, az áruló Elberveldé, akit büntetésül lefejeztek, mert a hollandusokat ki akarta irtani, hogy magának kaparintsza meg a hatalmat. Évszázadokon át Pieter Elberveld neve egyet jelentett az áruló, hitszegő indo-félvér fogalmával.

A modern történelmekutatás azonban ma már más fényben látja a nagy „lázas” históriáját. A különösképpen igen hiányos forrásokból ma már azt a következtetést vonták le, hogy az összeesküvő Elberveld, aki különben német apától és maláj anyától származott, inkább a teljhatalmú és kapzsi kormányzó áldozata, mert Elberveld volt Batávia egyik leggaz-

dagabb embere és birtokait a kormányzó kapta meg. Régi, poros aktákból kitérünk, hogy ez az Elberveld hosszas pereket viselt a kormányzóval. De azt is elárulják, hogy a Keletindiai Társaság vezetőembere nem volt valami skrupulózus gentleman. Hogy tehát Elberveldre sanda szemmel nézett és ellensége volt, nem kétséges. Amellett India messze volt, a kormányzó pedig nagy úr. Az 1722-es véres lázadás tervét (mert a lázadás sose tört ki) tehát még ma is fátyol borítja.

A Keletindiai Társaság büszke kormányzó: Coen, a nagy puritán, a városalapító volt az első. Tiszta, egyenes jellem volt; saját neveltelenyát halálra ítélte, mert megszökött egy fiatal alkereskedővel. Ebben a furcsa gyarmati kereskedelmi hierarchiában az alkalmazottak, akár a katonák, rangokat viseltek. Volt segéd-, alkereskedő, kereskedő, főkereskedő. Ezek komoly címek voltak, kinevezéssel és pántenssel.

Aki saját szakállára kötött üzleteket, arra súlyos börtön, sőt halálbüntetés is várt.

A „Companie” volt akkor minden. Állam az államban. És a kormányzó élet és halál ura.

Megtalálják az első kormányzó sírját

1937-ig kellett várni, míg az első kormányzók, közöttük Jan Pieterzoon Coen sírját megtalálták. El Batáviában egy lelkes holland magánzó, aki évek óta foglalkozik történelmekutatással.

Addig kutatott a régi batáviai és holland levéltárakban, míg végre sikerült kinyomoznia a helyet, ahol a város alapítója örök álmát alussza.

Régen templom állott itt, az óbatáviai főtéren, de a XVIII. század végén már annyira rozoga volt, hogy 1820 táján lebontották. Mit törődtek akkor azzal, hogy a süllyedő, talajvizes, régi templom alatt a holland gyarmatok legkiválóbbjai alusszák örök álmukat. A lebontott templom helyén raktárépület emeltek. Régi térképek alapján azután sikerült kiszámítani a régi templom helyét. Az ásások végre eredményre vezettek.

32 sirt ástak fel és megtalálták a templom alapjait is.

Coen nyolcszögletű sírja ugyanis a temp-

lom közepén feküdt. A „Dhagregister” alapján megállapították, hogy Coen tetemét — mert ragályos bélhurutban pusztult el — ólomkoporsóba tették. Az ólom már rég elmállott a trópusi talajvízben, de a csontok nagyrésze megmaradt. Ezek átvették az ólom anyagát és koromfeketék. Innen és a régi képeken ábrázolt feltűnő hegyes állkapocs és a csontváz méretei (1 m 92 cm.) alapján a lelkes kutató meg van győződve, hogy valóban Coen földi maradványait találta meg.

De nemcsak Coen teteme fekszik itt a régi raktárház alatt, hanem Spex, Speelman és sok más kormányzó csontja is. Sokan voltak szegények. Egyik se tartotta ki pár évnél tovább. Nagy urak voltak; büszkéek, hatalmasak, de nem örülhettek sokáig a hatalomnak, a ragyogásnak, vagyonnak. Sorba hullottak el rövid, titokzatos betegségeken, vagy pusztultak el a tengeren primitív, nehézkes vitorlásokon. De velük együtt számtalan kereskedő, katona, hajós is. Mert Hollandia keletindiai uralma rengeteg vérbe, emberéletbe került.

Dr. B. H.

A kisantant államai kölcsönösen nagyköveti rangba emelik egymás székhelyén levő követeiket

Rómából jelentik: A Stefani értesülése szerint a kisantant sinai értekezletén a többi között megvizsgálják azt a csehszlovák tervet is, mely szerint a három állam kölcsönösen nagyköveti rangra emeli diplomáciai képviselőit. Ennek célja az volna, hogy újabb bizonyítékát szolgáltassák a három kisantant állam közös politikai szolidaritásának, másrészt, hogy emeljék a három állam diplomáciai képviselőinek tekintélyét.

A szovjet-szövetség központi kormánya elmozdította az örmény és turkomán szovjet-köztársaságok elnökeit

Egyéb hírek a moszkvai „tisztogatásról“

Párizsból jelentik: A „Temps“ moszkvai értesülése szerint Ajtakovot, a turkomán köztársaság végrehajtó bizottságának elnökét és Amezogliánt, az örmény köztársaság elnökét elmozdították állásából. A Grilenko, Szabanin és Viktorov letartóztatásáról szóló hírek alaptalanoknak bizonyultak. Grilenko továbbra is igazságügyi népbiztos marad, Szabanin, a külügyi népbiztosság jogi osztályának főnöke visszatért szabadságáról és Viktorov, a kelet-ázsiai szovjet hajóhad főparancsnoka visszatért állomáshelyére. Tény azonban az, hogy Grinkov pénzügyi népbiztos és helyettesét, Levint, valamint sok más főtisztviselőt elmozdítottak, illetve letartóztattak.

A portugál-csehszlovák diplomáciai szakítás fejleményei

A prágai kormány Lisszabont hibáztatja a fegyverszállítások elmaradásáért

Lisszabonból jelentik: A portugál kereskedelmi kamara elhatározta, hogy a portugál kereskedelem is megszakítja összeköttetéseit Csehszlovákiával.

A portugál lapok csak röviden foglalkoznak a Csehszlovákia és Portugália között bekövetkezett szakítással, közlik a hivatalos kormánynyilatkozatot és a külföldi lapok véleményét, de megjegyzéseket nem fűznek hozzá.

Prágából jelentik: A csehszlovák kormány pénteken közleményt adott ki a Csehszlovákia és Portugália közötti diplomáciai kapcsolatok megszakításáról. A közlemény hangoztatja, hogy a csehszlovák kormány megelégedett volna a portugál kormány olyértelmű nyilatkozatával, hogy a rendelt fegyvereket nem adja át a spanyol harcoló felek egyikének sem s hajlandó volt megengedni a fegyverek szállítását, azonban még bizonyos technikai megengedés hátra volt. Noha a tárgyalások kielégítően haladtak, a portugál kormány augusztus elsején közleményt adott ki, amelyben a csehszlovák cégeket kizárta a szállításban való részvételből.

A csehszlovák kormány ekkor is jóakarát hangoztatta, kijelentve, hogy hozzájárul a szállításhoz a megrendelt mennyiségben és a kitűzött határidőre, ha ezek a határidők összegegyeztetetők Csehszlovákia fegyverkezési terveivel. Amikor a portugál kormány kijelentette, hogy a már megállapított határidő változtatását nem fogadhatja el, felajánlották, hogy egy másik, nagymennyiségben raktáron levő gépfegyvertípust fognak szállítani. Csak a portugál kormány eljárása okozta azt, hogy a szállítás nem történhetett meg.

Emlékszik még,

hogyan gyermekkorában mennyit szenvedett fogfájás miatt? Akkor még nem tudta, hogyan kell fogait helyesen ápolni.

A helyes fogápolás egyedüli eszköze

az **Odol fogpép.**

Az Odol fogpép különleges

összetételénél fogva nemcsak üdítő és frissítő hatású, s ez áterjed az egész szervezetre, hanem fényes fehérré teszi a fogakat és távol tart a fogaktól minden káros hatást.

Használjon a fogak ápolása céljából naponként többször Odol fogpépet! Akkor még a legforróbb napokon is frissnek érzi magát és megőrzi fogainak épségét.

Szovjet-Oroszország beavatkozására készül Észak-Kínában?

Sikertelen közbenjárás Amerikánál. Blücher tábornagyot visszahívják a távolkeleti szovjet-hadsereg főparancsnokságába

Párizsból jelentik: A Liberté szerint valószínű, hogy a kelet-ázsiai szovjet-hadsereg főparancsnokságát ismét a kegyvesztett Blücher tábornagra bízák. A szovjet-kormány eddig igen óvatosan viselkedett a kínai-japán ellentéti kapcsolatban. Ez főleg az a magyarázható, hogy a sorozatos letartóztatások következtében a kelet-ázsiai vörös hadsereg vezérkara meggyengült. A szovjet-diplomácia az elmúlt hetekben igyekezett rábírni Washingtonot, hogy Japánnal szemben érvényesítse befolyását és hason oda, hogy Japán vonja vissza csapatait Észak-Kínából. Moszkva erőfeszítéseit nem jártak sikerrel és a szovjet-kormány most módosítani kívánja a japán-kínai ellentét ügyében eddig elfoglalt álláspontját. Ez az új magatartás mindenekelőtt abban nyilvánul majd meg, hogy Moszkva enyhíteni fogja a kelet-ázsiai vörös hadsereg tisztikarával szemben foganatosított megtorló rendszabályokat. Tervezték Blücher tábornagy visszahívását és a szovjet-sajtó kezd ismét dicsérő hangon írni a

nemrég még kegyvesztett tábornagyról. Másfelől a Bajkál-tó vidékén elrendelt csapatmozdulatokból arra lehet következtetni, hogy a szovjet hadvezetőség a kelet-ázsiai hadsereget új hadtestekkel akarja megerősíteni.

SHANGHAINÁL GYÖNGÜL A KINAI SEREG

Sanghaiból jelentik: Sanghai és környéke egyre inkább a hadszíntér képét mutatja. A japán bombáktól felgyújtott épületek hatalmas lánggal égnék. A kínaiak az éjszaka folyamán támadást intéztek a Jangcsepo negyed ellen, de a támadás eredménytelen maradt. A kínaiak löszere egyre kevesebb és élelmezésük is hiányos. Ez a körülmény rontja a hadsereg fegyelmét. A kínai katonai parancsnokság felhívta a Sanghiban tartózkodó angol, francia, olasz és amerikai hadihajókat, hogy távozzanak el öt mérföldnyire a japán hajók közeléből, mert könnyen gránátok vagy bombák érhetik. A felszólítottak válaszoltak, hogy nem tehetnek eleget a felhívásnak.

A kínaiak beleányúztak az amerikaiak parancsnoki hajójába A franciák sikertelen békitési kísérlete

Washingtonból jelentik: A tengerészetiügyi minisztérium jelentést kapott Sanghaiból arról, hogy az „Augusta“ nevű parancsnokhajót ágyúlövedék érte. A jelentés szerint kínai állásokból lövtek ki a lövedéket, mely a hajó fedezetére esett és ott robbant fel. Egy matróz meghalt, tizenhét megsebesült. A hír vétele után több amerikai képviselő követelte, hogy a washingtoni kormány kötelezzen minden amerikai, hogy ne járjon ki a kínai veszélyes övezetbe és a hadihajók

is vonuljanak teljesen vissza a kínai vizekről. Az amerikai kormány, hír szerint, nem tartakozik az ügyben közvetlenül a kínai kormánytól, de Carnell tengernagy és az amerikai főkonzu, erőlyes lépéseket tesznek a helyi kínai hatóságoknál.

Fekübből jelentik: A japán helyettes külügyminiszter határozottan visszautasította azt a francia követelést, amely a sanghai ellenségeskedés felfüggesztésére irányul.

Amitől Japán is — fé!

EGY ÚJ KORSZAK ISMERETLEN KEZDŐIRŐL

Amerika vizen és levegőben legyőzte a Csendes
Oceánt. — A titokzatos Piéé

Vannak szavak, amelyeknek értelmére csak évek múltán döbben az ember. Japáni tartózkodásom első évében nagyon gyakran fordultak hozzám, külföldihez, az örökké kérdezősködő japánok:

— Mi a véleménye a Piéé-ről?

Bevallom, fogalmam se volt, mi lehet az a Piéé. Valami játéknak, esetleg ételnek tartottam. Mivel Keleten vagy jót mondjon az ember vagy semmit, — elkövettem az idegen országban járó, helyi körülményekkel nem ismerős utazó szokott hibáját, — halandságtam:

— Nekem nagyon tetszik!

— Nagyon érdekes, számomra merőben új élmény!

A japánok fanyar mosolyából láttam, hogy rossz helyen tapogatózom. Először szótárakban próbáltam kinyomozni ezt a titokzatos Piéét. Később erkölcsi bátorságom teljében egy diákhöz fordultam, mondja meg őszintén, mi az a Piéé?

Zavartan mosolygott:

— Nem tudom! — felelte.

— Maga japáni és nem tudja?

— Nem!

Ez hiányzott még csak a bizonytalansághoz. Elhatároztam, hogy mindenféle Piéé-kérdést és feleletet a jövőben szigorúan kerülök. Volt idő, amikor arra gyanakodtam, hogy ez olyasmi lesz, mint Oroszországban a GPU.

Egy év múltán átmentem Kínába. Pekingben a Mennyek-templomának tündéri térségeit jártam, amikor fejem fölött elhúzott egy gyönyörű repülőgép. A huszadik századnak ez a

tolakodó ügynöke ott berregett a fejem felett.

Ebben az ősi, gondolkodásra készítő környezetben, ahol minden márványlépcső a szépséget és a harmóniát hirdette, a gép jelenléte egyenesen szemtelenségszámba ment. Tisztán emlékszem, eltorzult az arcom, amikor az ég felé néztem.

Annál rózsásabbra derült kínai vezetőm, Li úr arca.

— Piéé! — mutatott a gép után. — Ez az, amitől a japánok félnek!

Percek alatt megtudtam, hogy a Piéé egyszerűsített, hogy ne mondjam, becéző neve a „Pan American Airways“ társaságnak. Legáltalább is Kínában.

A Piéé-vel még egyszer találkoztam a Jangce-folyó felett, azután harmadszor a mozi-ban. A híradó egy hatalmas hidroplánt mutatott be, amely nagy sístergéssel szállt le egy öbölben. Az öböl Manilla városához tartozott. A közönséget láthatóan hidegen hagyta a mozi-újrságnak ez a pár perces jelentése. Engem azonban elfogott a szorongás. Már nem is tudtam figyelni a műsorra.

Folyton az járt a fejemben:

— Tehát sikerült!

Ez volt az első eset, hogy a huszadik századhoz tartozónak éreztem magam.

Tudója s így részese voltam az emberiség egyik legnagyobb haditervének, amelynek kiépítéséről, előmeneteléről és kudarcairól oly vegyesen jutottak hozzám a hírek. Mert amikor visszatértem Tokióba, teljes tudatában voltam, miért izgatja annyira a japánokat a Piéé.

New-York—Hong-Kong — egy hét

Az amerikaiaknak sikerült megvalósítani a lehetetlent!

Egész bizonyos, hogy új fejezetet nyitottak az emberiség kultúrtörténetében. Nemhogy átrepülték a föld legnagyobb tengerét, — hanem ezzel egyidejűleg megcsinálták a közvetlen légi utasforgalmat New York és Hongkong között!

Még egy évvel ezelőtt New Yorkból a levél Hongkongba a legjobb esetben — öt hét alatt tette meg az utat. Ma! egy hét!

Szép rekord!

Mielőtt a newyork—hongkongi légi út történetét ismertetném, meg kell emlékezni arról a vállalatról, amely ezt a nagy feladatot végrehajtotta.

A Pan American Airways társaság tíz évvel ezelőtt alakult egy Trippe Juan nevű úr elnöksége alatt.

Azonnal nagy fába vágta a fejszéjét. Tervbe vette és meg is valósította az Egyesült Államok és Dél-Amerika között a légi forgalmat, hogy a közbeeső Nyugat-Indiákat ne is említsük. Az első vonaluk, amely akkor az amerikaiakat lázba hozta, Key West—Florida—Havanna között volt.

Ma a társaság útvonala: harminckétezer mérföld! Nemcsak New Yorktól Dél-Amerikáig, hanem fel az alaskai Juneantól még ezer mérföldnyire a sarki zóna felé közlekednek gépeik. Ugyancsak az övök Kanton és Peking közötti légiutas szállítás és ők repülnek ezermérföldnyire be, Kína belsejébe, a Jangce-folyó felett. A társaság legnagyobb teljesítménye, amely nevét a történelem lapjaira viszi, — mégis a

Pacifice-óceán meghódítása

volt.

Az út hossza San-Franciskótól a Fülöp-szigetekig (Manilla) nyolcezerkettőszáz mérföldtől Víz felett!

celt az amerikaiak „bolond kísérletezéséhez“. Nem kell külön kiemelni, hogy ellendruckerek voltak. Japán Achilles sarka: a légi támadás.

Jelenleg nincs hatalom, akitől a szárazföldön vagy a vizen komolyan félnek. De a levegő az — más.

Eddig csendes szövetségesük a Pacific-óceán végtelen víze volt. Most valahogy ez a reménység szertefoszlott. Az amerikaiak nagyon nagy meglepetéssel szolgáltak.

Olyan csekélyégeket kellett titokban elintéznük, mint egy egészen új, eddig ismeretlen teljesítményű gép megszerkesztése. Külön kezelszemélyzet kiképzése. A Pacific-óceán kétségbeesetten üres területén repülőgép-bázisok felállítása. Azután, ami talán a legfontosabb volt e tájfunos vidéken (az út utolsó harmada), a teljesen megbízható és pontos meteorológiai állomások beszerzése és építése.

A negyventonnás Piéé eddig ismeretlen felszereléssel útnak indul

A géppel kapcsolatos feladatot a társaság egy zseniális mérnöke, Sikorszky Igor oldotta meg. Egy tizenkilenc tonnás hidroplánt szerkesztett. Ezt a típust róla is nevezték el. Később, ugyancsak a társaság egy másik mérnöke, Martin Glenn huszonhat tonnás gépet épített, melynek hossza huszonhat méteren felüli, szárnysszélessége negyvenhárom méter körül van. Négy tizennégy cilinderes motora harminckétezer lóerőt fejt ki.

Ez volt az a gép, amely a Csendes-óceánt először átrepülte. A jelenleg forgalomban levő negyven tonnás gép szintén Sikorszky-típus, tizennyolc utast és egy tonna súlyú postát képes szállítani, — az üzemanyagon kívül.

De hol vagyunk még a repüléstől!

Ezeknek a gépeknek a vezetését hat ember végzi. (Kapitány, első- és másodtiszt, navigátor, rádiótiszt és egy mérnök.) Erre a célra a társaság legjobb embereit választották ki. Ujra — mintha kezdők lennének — a legszigorúbb tanfolyamokon kellett átmenniük. A navigációtól a nemzetközi jogig mindent el kellett sajátítaniuk. *Megszületett a repülő-tengerészti új típusa. Bárki közülök bárkinek a feladatát el tudja látni.* Egyformán értenek a vezetéshez, a csillagászathoz, a komplikált műszerek kezeléséhez. *Általában egészen új, az eddig ismert segédeszközöket felülmúló műszereket is csináltak a vállalat.*

Es amikor már volt gép, személyzet, akkor került a sor az út megépítésére. Egy titokzatos hajó indult el San-Franciskóból. Százhuszonkét ember volt rajta. Azonkívül magával vitt két összerakható szállodát, egy sereg baraktábor, öt állomás részére kettőszázötvenezer gallon benzint, — több mint egymillióféle különböző tárgyat.

Ez a hajó végiglátogatta Honolulu, Midway, Wake, Guan és Manila szigetét. Ahol kikötött, kis városok keletkeztek.

Időjelző állomások a kietlen koralszigeteken

Külön regényt lehetne írni arról, hogy miként vertek tábor, építettek meteorológiai állomásokot a teljesen kietlen s szinte megközelíthetetlen Wake és Guan-szigetek naptól izzó korálistén.

S ezt a munkát, igazán amerikai tempó-

ban, négy hónap alatt befejezték. A kijelölt személyzet már ott is maradt az állomás helyén.

Már megvolt az első rendszeres időjárás-jelentő szolgálat a Pacific-óceán térségein.

S ezután jött a történelmi esemény: az első, rendszeres óceán-repülőgép elindult történelmi útjára. Mégpedig a föld legnagyobb tengere fölött.

A gépet ugyanaz a kapitány vezette, aki Észak-Amerika között megteremtette a társaság utasszállítóforgalmát. A neve: *Musick* Edwin. Méltán foglalt helyet a nagy német repülőhajók kapitányai mellett.

Ma már rendes utasközlekedés van San-Francisco—Manila—Hongkong között. Időtartama Newyorktól Honkongig alig valamivel több, mint New Yorktól San-Franciskóig, — gyorsvonaton. Ezért félnek a japánok az amerikai repülőgépektől és Amerikától — s ezért is igyekeznek hatalmukat Kína területein is ki-terjeszteni.

M. A.

AKTUÁLIS KÖNYV!

A napfürdőzés és a napfény gyógyhatása

Akarja életét meghosszabbítani?
Akar ön valóban egészséges lenni?
Ha igen, úgy napfürdőzzön, de hejyesen!

Vásárolja meg:

Bucsányi Gyula dr
egészségügyi tanácsos most
megjelent nagyszerű művét.
Ára csak 95 lei.

Kapható a Magyar Lapok könyvosztályában

HIREK

Központi szerkesztőség, kiadóhivatal
és előfizetés feljuttatási helye

Oradea, Strada Regele Carol II. a

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belül: Egész évre 600, fél évre 400
seggedőre 210, egy hónapra 70 lei.

Magyarországon: Egész évre 50 P, fél évre 25 P, seggedőre 15 P
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.

Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.

Telefon: 27.

Felölteszerkesztő: **PERÉDI GYÖRGY**

Csúf szerkesztő: **dr. Sulyok István**

Csúf, Plata Unirii 13.

Kéziratokat nem ösztönk meg és nem adunk vissza.
Csekk választékos magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás

A bucaresti időjárás-kutató Intézet jelentése szerint várható időjárás a következő 24 órára: Nyugaton és északon eső, zivatar, nyugati szél, a meleg csökken.

KIUTALTÁK A KÖZTISZTIVISELŐK AUGUSZTUSI FIZETÉSÉT. Bucuresti. Saját tud. A pénzügyminiszter szombaton délelőtt rendeletet irt alá, amelyben 989 millió 845208 leit utalt ki a köztisztviselők augusztus hónap fizetésére.

NAGY FÖLDRENGÉS MANILLABAN. Manillából jelentik: Manillában és környékén heves földrengés volt, mely az épületeket és templomokat is megrongálta. Igen sok ember megsebesült. A földrengés éppen akkor tört ki, amikor a Sanghaiból érkezett amerikai menekültek partraszálltak.

Újabb meghosszabbították a satumarei időközi bizottság uralmát. Satu-Mare. Saját tud. A Satu-Mare városi ideiglenes bizottság mandátuma augusztus 19-én lejárt. Mivel előzőleg a tanácsváltást jóval későbbre halasztották, új vezetőseget kellett kinevezni a város élére. A belügyminiszter a régi tanács mandátumát hosszabbította meg s a közben elhunyt Savanyu János ügyvéd helyébe Sós György iparost nevezte ki. A tanács pénteken délelőtt tette le a hivatali esküt dr. Ardelean prefektus kezébe.

SCHLAUCH LÖRINC BIBOROS SZÜLŐ-FALUJA FENNÁLLÁSA KÉTSZÁZÉVES JUBILEUMÁT ÜLI. Adráról jelentik: Schlauch Lörinc biboros, Oradea egykori nagy püspökének szülőfaluja, Zádorlak vasárnap ünnepli fennállásának kétszázéves fordulóját. A községet 1737-ben a mostani német lakosság ősei alapították. Valamikor Dóczy Ferenc megerősített kastélya állt a község helyén s 1514-ben Dózsa György kezére került. A 150 éves török uralom után telepdedek ott le a németek. A mai lakosság nagyrészt földműves, de sok kiváló férfi került ki közülük. — A vasárnapi jubileumi ünnepség védnökei: dr. Pacha Ágoston megyéspüspök, dr. Groza Ioan megyei prefektus, Serbecu Sebastian országyűlési képviselő, dr. Riesz József, a romániai német népszövetség elnöke, dr. Bejan Romulus subprefektus és dr. Stefanic Florian főszolgabíró. Az ünnepség igen fényes külsőségek között fog lezajlani.

Kétezer leiert el akarta adni a lopott 50.000 leit. Satu-Mare. Saját tud. Davidovics Ignác tasnadi kereskedő Satu-Mareról hazafelé utazott. A vonaton összetalálkozott Braun Márton valealul-mihai ismerőseivel, akinek elmondta, hogy kizításkájában 225 ezer leit szállt. Az egyik kiz-beeső állomáson Davidovics leszállott vizet inni s arra kérte Braunt, vigyázzon a pénzre. Amikor visszajött, utitársa kétezer leit kért tőle ötvenezer leiert. Davidovics tréfának vette a dolgot, csak mikor hazaért, vette észre, hogy hiányzik tászkájából ötvenezer lei. Azonnal Satu-Marera jött és feljelentést tett Braun ellen, akit azzal gyanúsít, hogy ő lopta el a pénzt és ezért kérte a kétezer leit. A nem mindennapi ügyben a rendőrség megindította a nyomozást.

JÁRVÁNYOK LÉPTEK FEL SALAJMEGYÉBEN. Zalau. Saját tud. Simleul-Silvaniein gyermekparalízis megbetegedéstről tettek jelentést az egészségügyi hatóságoknak, míg Crasnáról vörheny megbetegedést, Hodod környékéről pedig vérhas jelentettek a megyei főorvosnak. Aggodalomra azonban egyik betegség miatt sincs ok.

TANÁCS a kopaszág jelöltjei számára

Ha észreveszi, hogy hajzata minden nap ritkul, kezdjen azonnal energikus kezelést. A tudomány a haj növelésére biztos és hatékony szert bocsát rendelkezésére. Ez a szer a Trilysin. Néhány hónapi használat után a haj elkezd nőni és szemmel láthatólag sűrűsödik. Trilysin megszünteti a korpát is, amely annyira csunya és kellemetlen. A kezelés csak akkor eredményes, ha kitartóan folytatjuk.

Trilysin

megakadályozza a hajhullást, megszünteti a korpát

Kapható minden gyógyszerárban, drogériában és illatszertárban.

SZEPTEMBER 8-ÁN SZENTELIK FEL A SATUMAREI ÚJ GÖRÖG KATOLIKUS KATEDRÁLIST. Saját tud. Még 1932-ben le-tették a Regina Maria utcai új görög katolikus katedrális alapkövét s azóta állandóan folyt a díszes istenháza építése. A költségek összege közel jár a huszmillió leihez, amelynek egy részét a hívek, másrészt a város és a megye adták össze. Az új templom felszentelése szeptember 8-án fog megtörténni, fényes ünnepség keretében.

Letartóztatták a panamisták zsarolóját. Bucuresti. Saját tud. Misu Sandberget, a fővárosi élet egyik ismert alakját letartóztatták és a vacaresti fegyházba szállították. Sandberg úgy került rendőrkézre, hogy meg akarta zsarolni Varvarit, a sikkasztó adópenztárnokot. Amikor a rendőrség házkutatást tartott a letartóztatott Sandberg lakásán, annak páncélszekrényében kompromittáló iratok tömegét találták meg. Az iratokból kitént, hogy Sandberg rendszeresen zsarolta a nagy panamák hőseit és ebből élt oly nagy lábon. Iratai közt sok közéleti előkelő-ségre nézve találtak kompromittáló adatokat.

BANATI DELEGÁLTAK A MAGYAR PÁRT NAGYGYÜLÉSÉN. Timisoara. Saját tud. A Magyar Párt országos nagygyűlésére a banati párttagozat mintegy tiz-tizenkét delegált küld ki. **Jakabffy Elemér** dr párttagozati elnök a kisebbségi szakosztály ülésén fog elnökölni. **Szathmáry Lajos** dr alelnök, oravitai elnök a szörványgyűlésen tesz a nagygyűlésen jelentést. Amennyiben a párttagozatnak konkrét javaslatai lesznek, azokat a nagygyűlést megelőző banati elnöki tanácsülésen fogalmazzák meg. A nagygyűlésen az emlitetteken kívül megjelennek a Banatból: **Gyulay János** dr alelnök, **Páll György** dr főtitkár, ezenkívül minden valószínűség szerint **Szappanos Gyula**, **Becsky István**, **Kubán Endre**, **Tóth Benjámín**, **Keresztes József** és **Ördög János** elnöki tanácsstagok, **Pogány László** főszervező, nagytitkár, **Lakatos Lajos**, a helybeli szőlőkelti tagozat titkára.

* **A kritikus életkorban** reggel felkeléskor éhgyomorral egy-egy pohár természetes „**Ferenc József**” keserűviz regés-régóta bevált kitűnő hatású háziészter. Az orvosok ajánlják.

Maximálja a kormány a tűzifa árát

Bucuresti. Saját tud. Az utóbbi hetekben a tűzifaárak országszerte ijesztő mértékben emelkednek. Habár a vasut jelentékenyen emelte is a teheráru díjszabást, mégis indokolatlan, hogy a tűzifa százszázalékkal többbe kerüljön, mint egy évvel ezelőtt. Ma már nyolcezer leit kérnek a fakereskedők egy vagon fáért, ami tavaly alig került négyezer leibe. A tűzifa árának emelkedése erőlyes lépésre kizteti a kormányt. Szombaton délelőtt a kereskedelmi és ipari minisztériumban ebben az ügyben értekezletet tartottak, amelyen a minisztérium vezetőin kívül a fakereskedelem s a CFR megbízottai is jelen voltak. Az értekezleten a meglepetésszerű áremelkedés okait vitatták meg. Az értekezlet eredményeképpen a kormány elhatározta, hogy a további áremelkedést a tűzifa árának maximálásával akadályozza meg.

Feljegyzések

Zsidó legyen a talpán, aki akkora érdeklődéssel és figyelemmel olvasta volna a zürichi cionista világkongresszus beszámolóit, mint mi. Ezen nincs mit csodálkozni. Ami Zürichben, ami a Zürich nyomán a világ egész zsidóságának lelkében végbemegy, legalább annyira érinti a magyarságot, mint a zsidókat.

A Palesztina-kérdés legújabb fordulatai után nem sokáig lehet már vita arról, hogy a zsidóság felekezete-e, avagy nemzet, melynek a saját lábán és a maga arcával kell a többi népek között járnia. A zsidó lélekből egyszerűen ki fog száradni minden érdeklődés más népek sorsa iránt, annyi sem lesz meg rövidesen, amennyi egyetlen közepes vezércikk megírásához szükséges. A negyven évnél fiatalabb nemzedékekben ez az érdeklődés már meg sem született. Ahhoz pedig, hogy a zsidóság más népek életében politikai és társadalmi, főleg azonban kulturális szerepet játszasson, az óslakó néphez alkalmazkodni tudjon, az érdeklődésnek igen magas foka elkerülhetetlenül szükséges.

Ami ennek az állapotnak bekövetkeztéig még lesz, a kulturális szerep, melyet az öregebb zsidó nemzedék még más népek életében játszani fog, annak a növénynek az életéhez fog hasonlítani, melynek elvágják a szárát és vízbe tették. Fiatal, ép és eredeti zsidó tehetséget jövőben már csak a zsidó élet problémái fognak alkotó munkára ihletni. Minden egyéb hazugság és épen ezért hatástalan lesz. Hamisan és fonákul fog hangzani a többi népek fülének. A lélek törvénye ez, az emberiség fejlődésének az útja, min semmiféle érdek vagy igyekezet nem tud tartós és teherbíró hidat építeni.

Sokféle következményekkel jár majd ez a fordulat azoknak a népeknek az életében, hol a sajátos történelmi fejlődés tulságosan nagy szerepet engedett a zsidó szellemiségnek. Bizonyára zavarok is lesznek, hiányok és talán látszólagos visszaesések: a végső eredmény azonban mégis csak a tisztulás, áldatlan ket-tösségek feloldódása, természetellenes helyzetek kiegyenesedése lesz és ennek a nyomán ősi nemzeti erők feláramlásának kell bekövetkeznie a feladott és üresen maradt helyek felé. Az irodalomban, a sajtóban, a közéleti gondolkodásban s utóbb lassu, de biztos következményképpen a gazdasági életben is.

Ezekre a feladatokra azonban fel kell készülni. Kevés zajjal, de annál több munkával és öntudattal. A vad izgatás, mit más népek-nél látunk, az önámításnak veszedelmes formája. Inkább gyengít, mint erősít. A másik felet mindenestre erősíti.

A feladatok ugyanis, melyek az új helyzetben ezekre a népekre várnak, nagyon hasonlítanak azokhoz, melyek a zsidó telepeseket Palsztinában várják: alapjaiból újjá kell építeniök nekik is otthonukat — a saját otthonukban. (Skin).

HORTHY MIKLÓS BETEGSÉGE. Budapestről jelentik: **Horthy Miklós** kormányzó gyögyulását egy újabb fellépett torokgyulladás zavarta meg. A beteg hőmérséklete szombat reggel 37 fok volt. Közérzete kielégítő.

Zürichi zárlat. Párizs 16.35, London 21.72, Newyork 435.50, Brüsszel 73.35, Milánó 22.92 fél, Amszterdam 240.25, Berlin 175.07, Bécs 82.05, Prága 15.18, Varsó 82.45, Belgrád 10, Bucuresti 325.

* Epehólyaghurutnál, epeköveknél, epehomoknál és sárgaságnál igyunk reggelként éhgyomorral egy-egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet kevés forróvízzel keverve. Az orvosok ajánlják.

ATHELYEZÉS A MINORITA-RENDEN. Aradról jelentik: Pazsitny Bonaventura dr., a minorita-rend főnöke, Sissmann Gedeon szerzetest Aradról Baia-Marera helyezte át.

EGYHÁZMEGYEI ZARÁNDOKUT RADNÁRA. Az oradeai és satumarei egyházmegye katolikus hívei szeptember hó 19-én, Fiedler István megyéspüspök vezetésével egyházmegyei zarándoklatot rendeznek különvonatokon Mária-Radnára. Minden egyházközségből százával jelentkeznek a Mária-tisztelő katolikusok, hogy a Boldogságos Szűz Máriának tartozó hálójukat és kegyelmeiket lerójják. Más és több zarándoklaton való részvétel. A különvonat menetdíja Radnára és vissza a következő: Satumare 160 lei, Ghilvacii 150, Carei 140, Valea lui Mihai 130, Săcuenii 120, Oradea 100, Cefa 90, Salonta 80 lei. **Jelentkezni lehet a plébániahivatalokban és a templomok sekrestyéjében. Satumaréről szeptember 18-án indul a különvonat, míg Oradeáról 19-én a kora hajnali órákban. Ugy az oradeai, mint a satumarei különvonat még 19-én éjjel visszaérkezik indulási helyére, hogy a rákövetkező hétfőn mindenki munkába állhasson. Tekintettel az utazás rendkívüli kedvezményeire, vegyenek részt minél többen az első egyházmegyei zarándoklaton! Jelentkezési határidő szeptember hó 1.**

Halálozás. Farkucza Mária 25 éves korában Oradeán meghalt. Temetése 22-én d. u. 2 órakor lesz Roit községben. („Caritas”).

SATUMARE MEGYÉBEN LECSAPOLJÁK AZ EGÉSZSÉGTLEN MOCSARAKAT. Sajat tud. Dr. Ardelean vármegyei prefektus Bucurestiben megbeszélést folytatott az illetékes minisztériumokban, hogy Botiz, Tămaia és Tătarești községek határában elterülő mocsaras részt csapoltassa le a kormány, mert az ingovány a megye lakosságára nézve állandó veszélyt jelent. Illetékes helyen belátták a lecsapolás szükséges voltát és ígéretet tettek arra, hogy a szükséges munkálatok fedezésére egymillió leit bocsátanak a megye vezetőségének rendelkezésére.

Ismét elhalasztották a baiamarei tanácsválasztást. Satu-Mare. Sajat tud. A baiamarei városi tanácsválasztást júliusról augusztus 29-re halasztotta a belügyminiszter. A halasztásra az adott okot, hogy a kisebbségre számító liberális pártnak nem sikerült pártközi listát összehoznia. A halasztással kapott időt a párt román blokk összekovácsolására akarta felhasználni, amit a nemzeti parasztpárt mondott vissza, mert a munkások barátságát, akikkel előzőleg egyezséget kötött, nem akarja elveszteni. Mivel a választás napja rohamosan közeledett, a liberális párt vezetősége a választás elhalasztását javasolta, amit a belügyminiszter is magáévá tett s a baiamarei városi tanácsválasztást október 24-re írta ki. Az erről szóló rendelet még nem érkezett meg a törvényszékre, csak a vármegyei prefektus nyilatkozatában került nyilvánosságra.

A FIUMEI GYORSVONAT KAPOSVÁRI SZERENCSETLENSÉGE. Kaposvárról jelentik: A fiumei gyorsvonat ma délben a kaposvári pályaudvar közelében belerohant a sineken levő teherkocsikba. A gyorsvonat utasai közül nyolc súlyosan megsebesült, kilenc utas sebesülése pedig könnyebb természetű. A vasuti üzletvezetőség szigorú vizsgálatot indított az összeütközés okainak tisztázására.

A VONAT ALATT UTAZOTT EGY NÉMET POTYAUTAS PRÁGÁTÓL TEIUSIG. Turda. Saj. tud. A teiusi vasuti állomáson az expresszvonat egyik kocsijának alján, az akkumulátor-ládában egy eszméletlen állapotban lévő férfiutast találtak. A vizsgálat megállapította, hogy a különös utas Pözl Antal német nemzetiségű, csehszlovák állampolgár, aki Prágától a vasuti kocsii alatt tette meg a hosszú utat, jegy nélkül. Beszállították a kórházba, de még kihallgatni nem lehetett. A rendőrség nyomoz a titokzatos utas ügyében.

Két hét alatt tiz polgármester volt Simleul-Silvanien

Simleul-Silvaniei. Sajat tud. Megírtuk, hogy mintegy két héttel ezelőtt dr. Gurzeu Mihály salajmegyei prefektus minden indokolás nélkül és váratlanul leváltotta Simleul-Silvaniei időközi bizottságának vezetőit, Pop Viktor elnököt és Paul Sabin aelnököt s új polgármesterekké dr. Pop Ervin tasnadi ügyvédet és Filip Demeter ny. jegyzőt nevezte ki. Az idegen városból hozott s kinevezése előtt pár nappal még nemzeti parasztpárti politikus polgármesterré való kinevezése nagy elégedetlenséget keltett a városban s ezért a megyefőnök az ujonnan kinevezett városvezetőket is leváltotta. Az új polgármesterek dr. Lobontiu Emil képviselő, kamarai aelnök s a liberális párt megyei tagozatának elnöke és Ghiran Gergely kiscgazda lettek. Pár nap múlva a prefektus ismét Pop Ervint nevezte ki az időközi bizottság elnökéül, míg az aelnök Ghiran maradt. Alig telt el azonban újabb két nap s szerdán ismét új polgármester kinevezésének híre terjedt el a városban. A megyefőnök ezúttal ismét az előző városvezetőket, dr. Lobontiu és Ghirant nevezte ki polgármesterekké. A lakosság kíváncsian várja, hogy a gyakori polgármester-változások után most már végleg rendeződött-e a már-már nevetségessé váló ügy?

ISKOLÁINK

Felvétel az odorhei római katolikus főgimnáziumba

A beiratások az 1937—38. iskolai évre a nyilvánossági joggal működő odorheii római katolikus főgimnáziumba augusztus hó 25-től szeptember hó 7-ig tartanak. A felvétel iránti kérelem-tárgyat az igazgatói irodán mindenki kaphat. A kérelemre 8+1 lei bélyeg szükséges.

A javító vizsgák szeptember 1. és 4. között lesznek.

A felvételi vizsgák: az I. osztályba szeptember 2-án, az V. osztályba szeptember 6-án kezdődnek. A vizsgadíj az I. osztályban 100 lei, az V. osztályban 200 lei.

Az I. osztályos felvételi vizsgára bocsátás iránti kérelemhez csatolni kell: 1. születési-anyakönyvi kivonatot, 2. a keresztlevelet, 3. az ujraköltési bizonyítványt, 4. az állampolgársági bizonyítvány hitelesített másolatát, 5. az elemi iskolai bizonyítványt, amelyet a felekezeti iskolákból jövő tanulóknak a revisorattussal is láttamoztatniok kell, 6. az idegen hangzású nevű tanulóknak bizonyítványt a hatóságtól (közjegyzőtől, vagy a községi előljáróságtól) arról, hogy magyar anyanyelvűek.

Az I. osztályos felvételi vizsga tárgyai: a román, magyar nyelv és számtan, a IV. osztály anyagából.

A fizetendő iskolai díjak: beirási díj 50 lei. Az I. osztályban a tandíj 1000 lei, az iskolafenntartói díj szintén 1000 lei; a II—VIII. osztályokban a tandíj 1000 lei, az iskolafenntartói díj 2490 lei. Jó előmenetelű, jó magaviseletű és szegény tanulók kedvezményt is kaphatnak, ha ezért az igazgatósághoz intézett és elfogadhatóan megokolt kérelemmel folyamodnak. E kérelemmel iskolai értesítőjüket és hatósági szegénységi bizonyítványukat is mellékelniük kell és a kérelmet a beiratkozáskor vagy legkésőbb szeptember 30-ig be kell adni. A fiunevelő intézetben a beirási, orvosi és fűrdődíj 250 lei egész évre, ellátási díj havi 850 lei. A bennlakó tanulóknak szeptember hó 7-én estig kell bevonulniuk az internátusba.

Az iskolai év ünnepélyes megnyitása szeptember hó 8-án lesz. A tanítás szeptember 9-én a diákmise után reggel 8 órakor kezdődik.

Az őszi érettségi vizsgára jelentkezők kötelesek kérésüket legkésőbb augusztus hó 31-ig benyújtani az intézet igazgatóságához.

Az oradeai római katolikus elemi fiúiskolában az 1937—38-ik iskolai évre szóló beiratások szeptember 1-től 7-ig bezárólag eszközöltnének. Minden szükséges felvilágosítást a beiratások alatt nyerne a szülők. A hét évet még be nem töltött gyermekek szülei a beiratások első napjaiban szíveskedjenek jelentkezni, hogy a korengedély megszerzésére legyen kellő idő. Egyben értesítjük az érdekelt szülőket, hogy az Oradea-Oraşul-noui elemi fiúiskolánál (Str. Take Jonescu 6.) a most kezdődő tanévben megnyílik az V. osztály.

Felvétel a mercurea-ciuci nyilvános római katolikus főgimnáziumba

A főgimnázium, mely remek parktól árnyaltva, a sumuleui ut mentén fekszik, mind szellem-erkölcsi és tanulmányi szempontból, mind modern felszerelés dolgában, egyike országunk magas színvonalú középiskoláinak.

Tágas háló- és tantermekkel, fűrdővel felszerelt internátusában, ahol a nagy gonddal történő felügyelet biztosítja az ifjuság szorgalmas, pontos és rendes munkáját, a bentlakók évi 6000 (hatezer) leiert teljes ellátást élveznek.

A legújabb miniszteri rendelet szerint a beírás kezdődik augusztus 25-én.

Javító vizsgák szeptember 1—4-ig.

Az V. oszt. felvételi vizsga szeptember 6-án, az I. osztályé szeptember 2-án lesz, az előbbi díja 200 lei, utóbbié 100 lei.

Az I. oszt. felvételi vizsgához szükséges iratok: 1. kérés, 2. elemi iskolai bizonyítvány (IV. oszt.), láttamozva a revizortól, ha a tanuló hitvallásos iskolába járt, 3. születési anyakönyvi kivonat, 4. keresztlevele, 5. ujraköltési bizonyítvány, 6. állampolgársági bizonyítvány. Akinek neve idegen hangzású, alkalmas módon tartozik igazolni (két tanu aláírásával), hogy magyar anyanyelvű. Az I. oszt. felvételi tárgya román, magyar, számtan, szóbeli és írásbeli a IV. elemi osztály anyagából. Szükséges, hogy a jelentkezők alaposan gyakorolják a román, magyar diktandó írást és olvasást, valamint a számtanból a IV. elemi osztály anyagát.

Az internátusba lehet jelentkezni szeptember 7-ig. Ugyanakkor van itt a bevonulás is.

A beiratasi díj I—IV. osztályban 660 lei, V—VIII. — mivel itt 50 lei kézimunka díj nincs — 610 lei. Az I. osztályban a tandíj 1000 lei, fenntartói szintén, a II—VIII. osztályban a tandíj 1000 lei, a fenntartói díj 2490 lei. A tan- és fenntartói díjakból bizonyos hányadot elenged az intézet azon szegénysorsu jó diákoknak, akik ezért az osztály értesítővel és szegénységi bizonyítványval felszerelt kérelemmel az igazgatóhoz intézve, folyamodnak. A kérés beadási ideje szept. 30.

Szeptember 8-án ünnepélyes „Veni Sancte”, szeptember 9-én a rendes előadások megkezdése.

Az Immaculata-intézet (Oradea, Str. Alexandri 17.) nyilvánossági joggal bíró magyar tannyelvű 4. osztályú elemi iskolájába, 4. osztályú leánygimnáziumába és az óvónőképző V., VI., VIII. osztályába bejáró és bennlakó növendékeket felvesznek a jövő tanévre. A beiratás augusztus 25-én kezdődik, szeptember 8-án Veni sancte és 9-én előadás. A javítóvizsgálatot szeptember 2-án tartjuk, szeptember 6-án felvételi vizsga.

Főlvétel a fő-muresi római katolikus tanítóképző és gimnáziumba. A kettős intézet igazgatósága tudomására hozza az érdekelt szülőknél, hogy a beiratások a legújabb miniszteri rendelet szerint augusztus hó 25-én kezdődnek és szeptember hó 7-én fejeződnek be. Javítóvizsgák ideje szeptember 1—4. A gimnázium I. osztályába a felvételi vizsgát szeptember hó 2-án, a tanítóképző V. osztályába pedig szeptember hó 6-án tartjuk emg reggel 8 órai kezdettel. Vizsgadíj a gimnázium I. osztályába 100 lei, a tanítóképző V-ik osztályába 200 lei. Szükséges okmányok: 1. elemi iskolai bizonyítvány láttamozva a revizortól, ha hitvallásos iskolába járt a tanuló — a tanítóképző V-ik osztályába pedig abszoláló bizonyítvány a gimnázium IV-ik osztályáról. 2. születési anyakönyvi kivonat, 3. keresztlevele, 4. ujraköltési bizonyítvány, 5. állampolgársági bizonyítvány, mely igazolja, hogy anyanyelvük magyar. Az I. o. felvételi vizsga tárgya: román ny., magyar ny., számtan a IV-ik elemi osztály anyagából, a tanítóképzőben pedig a gimn. IV-ik osztályának összes tárgya. Beiratasi díj a gimnáziumban 510 lei, a tanítóképzőben 480 lei. Tan- és fenntartói díj az I. osztályban összesen 2000 lei, a többi osztályokban 3490 lei, a tanítóképzőben tan- és fenntartói díj 2500 lei. Szegénysorsu, jómagaviseletű és jó előmenetelű tanulók tandíjkezdvevénytel kérlnek. A kérés beadási ideje szeptember 30. A tanítóképző V-ik osztályában 5 jelesen végzett jómagaviseletű növendék ezenfelül évi 6000 lei segélyben részesül. Ünnepélyes Veni Sancte és tanév megnyitás szeptember hó 8-án lesz, 9-en reggel 8 órakor megkezdődik a rendes tanítás.

A timişoarai piarista liceumban a beiratások az 1937—1938. tanévre a II—VIII. osztályokba augusztus 26—31-ig lesznek. A javítóvizsgák aug. 30-án reggel 8 órakor kezdődnek. Az I. oszt. felvételi vizsga szeptember 1-én reggel 8 órakor lesz. A felvételi vizsgához a következő okmányok szükségesek: a) születési-anyakönyvi kivonat (község-házától), b) keresztlevele (plébániahivataltól), c) az elemi 4. oszt. elvégzéséről szóló bizonyítvány, d) állampolgársági bizonyítvány és e) ujraköltési bizonyítvány. A felvételi vizsga díja 80 lei. Az I. osztályba a beiratás szeptember 2-án, reggel 8 órakor lesz. A beiratasi díj 360 lei. Tan díj egész évre 4000 lei, amely 1000 leies írszettekben fizetendő. Az érettségi vizsgára augusztus 31-ig lehet jelentkezni. Szeptember 8-án reggel 9 órakor Veni Sancte, fél 10 órakor az 1937—38. tanév ünnepélyes megnyitása. Szeptember 9-én reggel 8 órakor kezdődnek az előadások.

IDŐK SODRÁBAN

Az orosz nagytakarítás furcsaságai

írta: Rády Elmér

Lassan-lassan belefáradunk már, hogy lépésről-lépésre kövessük az orosz nagytakarításnak, ahogyan Sztalin vérengzését nevezik, egyes fázisait. Ki értheti meg, hogy mi történik a véghetetlen orosz mezősegeken? Ki értheti meg, hogy milyen erők ütköznek meg most abban a rejtélyes országban, ahol Nagy Pétertől Sztalinig mindig minden más volt, mint amit mi nyugateurópai szemmel látni véltünk. Tolsztoj miszticizmusától Dojsztojevskijig, Gogolyig, Turgenyevig milyen hatalmas érzelmi skála az orosz lélek, micsoda mélyes érzelmeire és milyen borzalmas bűnökre képes! Ki tudja mindezt megérteni s ki tudja felfogni, hogy most, amikor az infernó tört fel, mi kavargó, mi forrong ebben a különös országban? Őszintén, minden nagyképűségtől mentesen csak egyet vallhatunk be: az orosz rejtélyt nem tudjuk megfejteni. Az orosz nemzeti imperializmus ujjászületéséről, Sztalin századizmusáról beszélünk, de minden teória egyik napról a másikra dől meg. Senki sem tudja mi vajódik az orosz lelkek mélyén s talán valahol Moszkva vagy Leningrád táján, valamelyik nyomorult proletárlakásban most születik, vagy most sarjad férfivá egy új Dosztojevskij, aki az új orosz borzalmak közepette megírja majd a sztalin kornak értelmét. Aki feleletet ad majd arra is, hogy miért történt mindez, ami ma van s milyen lelki zsilipeket nyitott fel egy láthatatlan kéz, hogy a gonoszság árja öntse el a jámbor orosz muzsikok birodalmát.

Egy idő óta szorgalmasan jegyeztem a szovjetből jött híreket. Tömegkivégzések, emberi tragédiák sorakoznak fel jegyzeteim között s amint így lapozgatom a füzetnyi adatot, még rejtélyesebb, még érthetlenebb az egész orosz komédia.

Itt van mindjárt Pasukánisz professzor elvtárs ügye. Az orosz igazságügyi népbiztoság államtitkárát, a moszkvai jogügyi intézet világtírú igazgatóját, összes tudományos munkatársaival egyetemben, nyilván komoly jogi fejtörés közben egy szép napon elfogták és lecsukták. A „Pravda“ természetesen azonnal hatalmas cikkeket „meltatja“ az egykori tudóst s gaz árulónak, a nép ellenségének, a marxizmus és leninizmus meghamisítójának, trockistának nevezte. A nekrológnak is beillő Pravda-cikk szerzője természetesen nem más volt, mint Visinszkij főállamügyész, akinek a mostani nagy „ügy-forgalom“ mellett, halálos ítéletek fogalmazása közben maradt ideje ilyen közalmi-publicisztikai kiruccanásra is.

Később aztán azt is megtudtuk, hogy Pasukánisz professzor nyakát a Sztachanov-mozgalom törte ki. Amióta a szovjet a gyármunkásokat az akkordbérékkel a legszörösebb szívű nyugati kapitalistákat is megszégyenítve napi 14-16 óras teljesítményre sarkalja, a szovjet kénytelen a munkával szerzett magánvagyonát megvédeni. Természetesen egyelőre csak elvi jelentőségű dologról volt szó, mert a munkabérek naponta 24 óra munkával sem lehet a szovjetben vagyon gyűjteni. De Pasukánisz professzor úgy beletüzesedett a kollektív vagyon védelmébe, hogy nem volt hajlandó ortodox elveivel ellentétes kodifikációs munkát végezni a „kapitalista magántulajdon felelevenítésére“. Pasukánisz nem akarta megérteni az „új tanokat“ s minden bizonytalán kivégzik. Milyen gyorsan szalad az idő! Ime már a kommunizmusnak is vannak... maradi mártírjai...

Mindez április végén történt s egy újabb feljegyzés ismét csak azt igazolja, hogy milyen

gyorsan szalad az idő. Még arról sem tudunk, hogy milyen sorsra jutott Pasukánisz professzor, kivégezték-e vagy valahol Szipéria hó-sivatagjaiban elmélkedik a jog és elmélet elmentmondásairól, amikor egy újabb hír már a Sztachanov-mozgalom csődjéről számol be. Ez a borzalmas munkarendszer, amely a fáraók rabszolgáihoz hasonló sorsra juttatta az orosz munkást, amelyben dícsőségre szomjas hajcsárok nagyobb és nagyobb teljesítményre hajszolták a kiéhezett, elszigázott munkást — ez volt a belső válságokkal küzdő szovjet gazdasági rendszer utolsó reménye. A rekord-őrületben a cseljabinszki motorgyár vezetett. Emlékszem még a szovjet propaganda-füzetek hatalmas fotomontázsaira, amelyek az „ön-tudatos munkások hősi küzdelmét“ ábrázolták az új proletár birodalomért. Mázás súlyokat emelő mosolygó munkások, vidáman nevető munkásnők és komolyan számoló munkásokból lett gyárigazgatók és mérnökök váltakoznak ezeken a képeken. Mindez kissé gyanús, túlságosan is propaganda-szagú volt és ime most itt a legújabb szovjet-hír: a cseljabinszki agyondicsért, ünnepelel motorgyár egész vezetőségét bebörtönözték. Kiderült ugyanis, hogy a nagynevű rekordok, a hősi teljesítmények csak papíron virítottak. Egy váratlan vizsgálat megállapította, hogy a cseljabinszki gyár vezetőségét egész közönségesen hamisították a „teljesítmények“ megvalósult eredményei is — fabrikát sem értek, mert a leszállított motorok jóformán órák alatt szétmállottak... A Sztachanov-mozgalom, ez emberi munkaerőnek ez a félelmetes kizsákmányolása, tehát csődöt mondott. Vajon Pasukánisz professzor úr megérte-e még ezt az újabb hírt?

... Suvarov népbiztos bűnügye sem mindennapi. A földművelésügyi népbiztoság egyik ismert vezetőjét most azzal az indoklással függesztették fel állásától, hogy „hagyta felburjánzani a mezőkön a dudvát“. Szegény Suvarov most törheti a fejét, hogy mennyiben felelős ő a mezőkön felburjánzó dudvákért, hogyan tudná ő megakadályozni, hogy a bogáncs, a varjúháj, az útilapú és egyéb ártatlan kis élősködők ne furakodjanak a szovjet-mezők dúsz ültetvényei közé. Mert ugyebár, ebből a jámbor európai kapitalista polgár csak azt a következtetést vonhatja le, hogy igazi

mintaállam ez a Szovjet-Oroszország, ahol nincs más gond, már csak a mezei dudva, ahol a gondatlan tisztviselők talpára kötnek minden toladó útilaput... Ennél tragikomikusabb indokolást még bírói ítélet alatt nem olvastunk.

A másik híradás már sokkal komolyabb. Eszerint a szovjet statisztikai hivatal vezetőjét azért tartóztatták le, mert „meghamisította“ a népszámlálási adatokat. Ez a legújabb bűnper már Nyugat-Európában is el kelne. Arról van szó, hogy az illusztris szovjet tudós könyvet írt a szovjet-népességről és ebben a tudományos munkában burkoltan igyekezett a szovjet hitélet aláásni. A hivatalos népszámlálás szerint ugyanis a szovjetnek százhatszázötven millió lakosa van s minden kultúrembernek illik tudni, hogy a hivatalos népszámlálási adatokhoz kultúrállamban szó sem férhet. Ez tudományos művelet, amelybe politikum a történelem folyamán soha és sehol sem furakodott be. A „trockista“ tudós legújabb kiadványában mégis arra enged következtetni, hogy ez a lélekszám most kilenc millióval csökkent s egyes trockisták ezt azután úgy magyarázhatják, hogy a szovjetben éhínség, gyilkosságok, tömegmészárlások játszottak közre a népsűrűség csökkentésében. Talán még olyan elvete-műlték is akadnak, akik ezeket az adatokat a GPU lélekszámcsokkentő politikai tevékenységével is összefüggésbe hozzák. Az ilyen politikai áltudósok el kell tűnnie, mégha ezzel a nemhivatalos statisztika romlik is. Mert a hivatalos adatok természetesen érintetlenek maradnak...

Hosszan lehetne folytatni a különös szovjet-vadás felsorakoztatását. Érthetlenebbnél érthetlenebb vádak és indokolások hangzanak el a fantasztikus nagytakarítás közben. Emberi tragédiák játszódnak le s a nyilvánosságra került egyéni sorsok mögött ott lüktet a nagy orosz élet rejtélye, egy fáradt, beteg nép tragikus sodródása. És most, mikor átlapozom az egy év óta vezetett jegyzeteket, utolsónak egy jelentéktelen kis hír húzódik meg: a napokban kiutasították a szovjetből az artistákat, mert kémgyanusak. Egész valószínűtlen, hogy az egykor nagy hűhóval Szovjet-Oroszországba csalogatott színészek, művészek és artisták egyszerre mind veszélyes képek legyenek. De nem is ez a fontos. A szovjet-rendszerben megkínzott, agyonhajszolt, megfélemlített munkás néha-néha még megfedelkezhetett gondjairól és nevetett a színészek, artisták, bohócok mókáin. A jövőben ez sem lesz többé. Egy kegyetlen tollvonás ettől is megfosztja a szovjet-birodalom népét. Szovjet-Oroszországban többé már nem lehet nevetni, eltűnik végleg a mosoly s marad az arcokon kelvesséknél az új szovjet-ember gögös, durva, öntudatos jelző vad vonása, az, amelyről Gide írt utolsó könyvében, a butaság gögje és a nagy tömegeken egy fájdalmas, tragikus, keserű vonás, az orosz ember legmélyebb tragikumának örök szimbóluma...

AZ APOSTOLHOZ

írta: FEDOR TRAJANOV

Mint ritka, drága gyöngyöt gyűjtsd a megváltott szellem zavát, s az igazság kürtjével keltsd a nyegle lelket s a tunyát, ne legyen otthonod se házad, pihenj a hold alatt s nehéz utadnak minden lépte nyögje a mások bűnös életét.

Az ég beszéljen rajtad által, virrassz tékozlón és vakon, és minden népnek lelke szóljon az Urhoz izzó ajkadon! Korodban légy a kérdés, melyet kérdezni egy kortárs se mer, légy pompás költemény, amelyre a rejtelmes jövő telet!

S ha a halál majd kigyójjával körülcsavarja ősz fejed: a lélek és az eszme öre legyen bolyongó szellemed! S midőn az Ur a Pantheonba helyezte tested, éberan látatlan és örök utadra indulj e földi téreken!

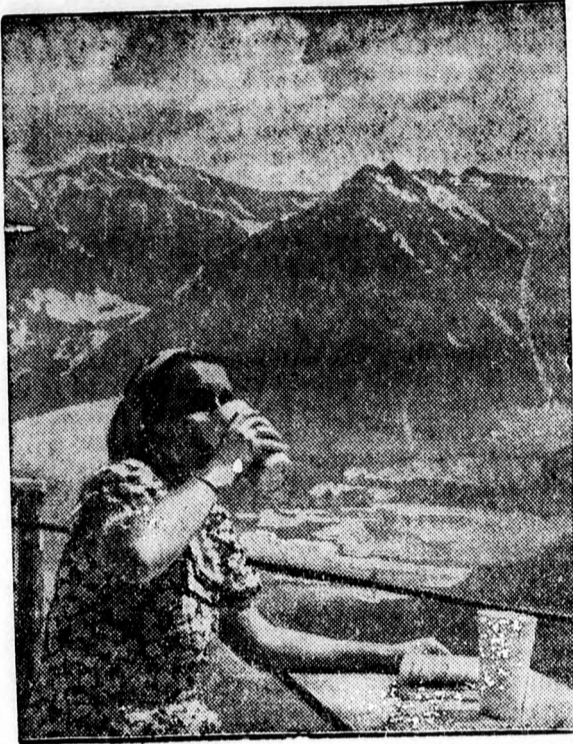
Bolgárból fordította: ROIKLIEV DIMÓ

Nyárvégi levél a tiroli hegyekből,

ahol több angol szó hangzik mint német

Kitzbühel, augusztus hó.

Nemsokára vége van a nyárnak. De ma még zsúfoltan közlekednek a nemzetközi vonatok és az innsbruck—basel—párizsi gyors-

Kilátás a tiroli hegyekre.

vonaton mindennapos látvány mostanában, hogy a folyosókon bőröndök és útításkák másfél méteres halmazai között hering módjára szoronganak az utasok. A párizsi világkiállítás egyre nagyobb tömegeket vonz és a zsúfolva induló vonatokat Bécsben újabb tömegek lepik el. Éjszaka tizenkét órakor, amikor a vonat Innsbruckba ér, a Párizsba igyekvők irigydre nézik a tiroli nyaralásra készülöket, akik rövid tizenhatórás utazás után ágyban, párnák közt hajthatják álomra fejüket.

Az angolok Tirolban szeretnek nyaralni

A nyaralóközönség mindig nemzetközi volt itt, de az idén nemzetközibb, mint valaha. Kitzbühelben, Iglsben, Fulpmesben, az Achensee partjain és magában Innsbruckban szinte több angol, magyar, francia, olasz és holland szót hall a fül, mint németet. Különösen sok az angol, akikre Tirol gőzerővel és véglegesen berendezkedett. Minden kis tiroli falu megépíti a maga golfpályáját, minden kis vendégfogadó falán ott van a „Coctail-Bar” felírás és az egyik iglsi szálló londonerjét rajtacsíptem, amint cipőtisztítás közben angolul tanult. Érdeklődésemre azt a felvilágosítást adta, hogy Iglsben csak egy perfekt angol londonernek van jövője.

Windsor herceg volt Tirol eleven reklámja

Kitzbühel — amióta Windsor hercege olyan pompás reklámot csinált neki — az angolok valóságos nemzeti üdülőhelye lett. Nagyon sok angol saját villát építtetett ide és most is tömegesen építik az angolok nyaralóit. A villatulajdonos angolok télen is, nyáron is idejönnek, megtanultak németül és valóságos sértésnek veszik, ha egy kitzbüheli polgár angolul szól hozzájuk. Ők itt bennszülöttek akarnak lenni és a tiroli tájszóláson kívül nagy eredménnyel sajátították el a schuhplattler-táncot és egyikük-másikuk már jódlizni is tud.

Minden szerdán térzene van Kitzbühelben. Pattogó tiroli tánczenén kívül klasszikusokat is felvett műsorába a festői népviseletbe öltözött, derék helybeli fúvószenekar, de legnagyobb sikerüket mégis csak a „Szomorú vasárnap” című pesti slágerrel aratják. A helybeliek elérzékenyülten hallgatják a szívfacsaró dalt és minden alkalommal viharosan megújrázzák.

Hogy Windsor hercege Kitzbühelben járt, annak kézzelfogható nyomait már csak egy cipőüzlet kirakatában fedeztem fel, ahol kizárólag Windsor-cipők láthatók. Kitzbühel mellett — magas látogatók tekintetében — a kis Igls sem akar elmaradni. Egyetlen női divatüzlete büszkén hirdeti, hogy: „Ebben az üzletben eszközölte Vilma holland királynő bevásárlásait”.

Tehenek a golfpályán

A golfpálya — nyilván alkalmasabb hely hiánya miatt — a község téhenlegelőjén van itt, ahol kolompoló, legelésző alpesi tehénké és golfozó angolok a legnagyobb egyetértésben férnek meg egymás mellett. Pár nap előtt történt csupán egy kis zavar. A labdaszedőgyerek meséli ugyanis, hogy egyik legelésző tehén tévedésből lenyelt egy golfabdát. Ez az étrendi hiba kellemetlen emésztési zavarokat idézett elő a tehénél, mire most gazdája be akarja perelni a golfozó angol urat kártérítésért, idegen vagyon rongálása címén. Az angol viszont elvesztett golfabdáját követeli.

Itteni jogászörökben nagy érdeklődéssel néznek az ügy kimenetele elé.

Tiroli bál

Hetenként egyszer tiroli bált rendez Igls, amelyen nemcsak a nyaralók, hanem a helybeliek is nagy számban jelennek meg, utóbbiak biciklin. Nemcsak az urak, hanem a hölgyek is. A kerékpárokat egyszerűen odatámasztják a Kurhaus falához és 80—100 kerékpár hirdeti, hogy odabent bál van. Kerékpárbiztosító-lánc ismeretlen fogalom itt. Ha egy pesti biciklitolvaj jönne ide nyaralni, biztosan remekül érezné magát.

Az ilyen nyári táncmulatságok képe azelőtt az volt, hogy a tiroliaknak öltözött nya-

Tiroli tánc.

ralókat gyakran nem lehetett megkülönböztetni a helybeliektől. Idén ez a zavar megszűnt. Összeeserelés kizárt dolog, mert amelyik hölgy dirndlit visel és amelyik úr rövid bőrnadrágot és meztelen térdkalácsokat hord, az külföldi, akik pedig normálisan fel vannak öltözve, azok a helybeliek.

A bécsiek kedvence a Balaton

Feltűnő azonban, hogy a bécsiek az idén csaknem teljesen elmaradtak Tirolból, pedig azelőtt mégis csak ők voltak a többség. Megkérdeztem egy szállodást, hogy hol vannak a bécsiek, mire azt felelte: am Plattensee. És

Csónakázás a Balatonon.

ebben igaza is van, mert az idén a Balaton valóban tele van bécsiekkel.

De ne gondolja senki, hogy Tirolban nem lehet strandolni.

Pertisauban, az Achensee mellett víg strandélet folyik. Szép, meleg nyári napokon százával sütkéreznek a strandfürdő homokján, de csak ketten-hárman fürödnek a 16 fokos vízben.

Jó dolga van a tiroli kutyusnak

Aki maga nem tapasztalta, el se hinné, milyen jó dolga van egy tiroli kutyának. Innsbruckban nemcsak a villamos mindkét peronján, hanem a kocsibelsejében is utazhatnak a kutyusok és élénk barátkozásukból a közre semmiféle kár nem származik. Hogy pedig az élelmiszerüzletekből sem tiltották ki őket, annak ékes tanubizonyosága a felírás, amelyet egyik hentes kirakatában láttam: „Azok az igen tisztelt vevőink, akik kutyáikkal jönnek, ingyen csontot kapnak”. Az élelmes hentes nagy népszerűségnek örvend kutyás vevőkörökben és öröm látni, amint a kutyusok két lábra állva pitiznek, ügyesen elkapva az ingyen csontot, amit a segéd odadob nekik.

Pályázati hirdetés

A josenii (jud. Ciuc) egyháztanács-iskola-szék pályázatot hirdet a megüresedett kántortanítói állásra. Javadalom: a püspöki körlevélben megállapított tanítói fizetés, havi 600 Lei kántori fizetés és stóla. Kántori lakás, kerttel. Hat hold kaszáló és szántók. Kötelessége a püspöki körlevél előírása szerint. Pályázati határidő: 1937 aug. 28. Idő rövidsége miatt pályázó magával is hozhatja pályázatát. Katonaviselt és legalább 5 évi szolgálattal bíró, románul tudó okl. kántor-tanító pályázhatik. Próba aug. 29-én délután 3 órakor a josenii templomban. Pályázatok a Róm. Kath. Plébánia Hivatal Joseni, jud. Ciuc címre küldendők. Pályázó a saját költségén utazik. **Egyháztanács.**

Ejjeli kirándulás

Írta: Fazekas Sándor

Károly bácsit, akiről most szó lesz, az nekem Ura egyáltalán nem teremtette novellahősnek sem természetben, sem erkölcsi tekintetben. Ha valakire talált, hát ő reá telibe talált a népdal, hogy:

Olyan furcsa kis ember vót,
Térdigérő gatyája vót.

Erkölcsi tekintetben pedig fölöttébb nagy fogyatkozásai valának. És, ha erre a lelki hibára itt-ott célzás tétetett, Károly bácsi egyetlen tömör mondattal intézte el:

— Ugy íl a szegény ember, ahogy tud.

Annyi igazság van benne, hogy nem is lehet ellene apellálni.

Hát, amint mondtam, Károly bácsi korántsem olyan figura volt, akit érdemes megírni, és, hogy dacára a dacárandóknak, mégis tollhegyre veszem, csak azért történik, mert nem árt néha a mélységbe is lenézni, hogy mi folyog ott, ahol semmi sem végződik happy-enddel.

Véle egyivásu emberektől hallottam, hogy Károly bácsi katona is volt. Ezt nehéz volt elhinnem. Allítólag úgy esett a dolog, hogy a sorozó katonarvos korán reggel összeveszett a feleségével és ilyen feldult lelkiállapotban rohant a sorozóterembe, ahol Károly bácsi került először a kezei közé. Mint a héja csapott le a szegény Károly bácsira:

— Tauglich! — kiáltotta vérszomjasan.

Ezzel a Károly bácsi sorsa három esztendőre megpecsételődt. A jelenlévő urak megdöbbenve néztek egymásra és a fejüket csóválták. Beszélték később, hogy ez a katonadoktor meztláb zárandokolt Máriapócsra, hogy levezelje ezt a pünet.

Mikor bevonult Károly bácsi a sors játékos kedvéből a legfinnyásabb századhoz került. A kapitány ahogy meglátta, sietett közelebbi vonatkozásba hozni a doktorral, aki besorozta. Olyan volt a században, mint a szemölcs az orr hegyén. A század nem is tűrte sokáig. A büszke sorkatonaságból kicsapatott és mint szakács tengette nyomoru életét, ahol is a szakácsfőnök freiter ur mosogató hölgynek osztotta be. Károly bácsi tehát a legszebb vitézi kort keresztül mosogatta. Dicstelen élet.

Mikor szomszédi viszonyba kerültünk Károly bácsival, már türethető barátság állott fenn közöttünk és az ábecé között. Károly bácsi pedig abban a korban volt amit úgy szoktak meghatározni, hogy megette a kenyere javát. Kis természet még kisebbre aszalta az idő, csak a temérdek feje tette azt a benyomást, mintha most is fejlődne. A felesége Ilus néni állandóan csatorált véle, de ezt egyikőjük sem vette komolyan, mert a hitestársi szeretet megnyilvánulásának egyik módja volt. Ilus néni lánykorában állítólag olyan szép volt, mintha rózsafán termelt volna. Ma már persze fonnyadt őszi róza volt. Egy elkiseredett, életunt házacskában laktak, amelynek a teteje már annyira megszokta az esőbecsorgást, hogy tisztán megszokásból száraz időben is csorgott, bár vastagon volt fedve adóssággal.

Károly bácsi hivatalosan fuvarozásból élt. Minden lehető és lehetetlen fuvarozást vállalt. Lehető fuvar volt, amelyet szerencsésen megjárt; lehetetlen pedig, mikor valamelyik lova utközben kidőlt. Károly bácsitól egyenes út vezetett a timárhoz. Mellékfoglalkozásként a löcsereberét üzte. Köztudomás szerint a löcsere üzeteknél az egyik fél rendszeren becsapódik. Ha Károly bácsit csapták be, olyan káromkodást művelt, ami sehogysen állott arányban kis természetével. Ha pedig neki sikerült valakit becsapni, — boldog és elégedett volt. Hja, úgy íl a szegény ember, ahogy tud. Mindenkinék legyen szagához való esze.

En abban az időben a boltosinasokat és a fuvarosokat tartottam a világ legirigylésreméltebb embereinek. A boltosinasokat azért, mert reggelire, ebédre, vacsorára cukrot ehttek, a fuvarosok pedig éjjel-nappal kocsikázhattak. Az én szegényes életemben a cukros napok pirospetűsok voltak, a kocsikázások pedig aranybetűsok.

Egy nyári délután éppen lemenőben volt a nap, mikor Károly bácsi a két élemedett lovat kivezette az istállóból és befogta a szekérba. Nyilvánvaló volt, hogy valami éjjeli vállalkozásról van szó. A szekérodalra keresztbe tett egy deszkadarabot ülésnek és azon helyet foglaltak Károly bácsi és Ilus néni.

— Vigyük el a fiut is, — mondta Ilus néni.

— Legatább vigyaz a lovakra.

Károly bácsi pár pillanatig habozott, azután

A MEGFELELŐ PILLANAT

Rendkívül fontos, hogy ezt az értékes pillanatot elfogjuk, amely az egész életre kiható fontosságú.

Minden téren, minden vállalatunkban — bármilyen természetű legyen is az — az alkalmas pillanat a döntő. Minden akció, amelyet az alkalmas pillanatban kezd meg, sikerül.

Ne szalassza el ezt a pillanatot adandó alkalmal. Hamar, munkáral A telefon az asztalon áll. Hála ennek a csodás tárlalmánynak, bárhol lehet rövid néhány perc, vagy legfeljebb fél óra alatt.

TELEFON
— a leggyorsabb, legkényelmesebb, legbiztosabb közlekedési eszköz!

kegyesen megengedte, hogy felülhessek. A szekérben kuporogva szemügyre vettem a környékallást. A szekér egyik oldalán a karikába fejezte volt dugva, a másik oldalán pedig egy féláróca eresztett kasza diszlett. Bent a szekérekben lopokrócha bugyolálva egy hosszukás, rejtelmes valami lapult. Részemről a további vizsgálódás ezzel be is lett fejezve. Fenntartás nélkül átengedtem magam a kocsikázás gyönyörűségének. Ma már nem tudtam megmondani, hogy mi volt abban az elvezetés, mikor minden kottyanónál elemi erővel vagdottak össze a fogsoraim.

Kinn a mezőn már embernek, állatnak megérint az arnyéka. A két keshedt lo arnyéka két orias szörnyet mutatott. Ilyenek lehettek a loosok. Károly bácsi is egy őrás volt, a felső végén egy tulmerezett gombbal.

Később letértünk egy dűlőutra, amelyet tengeritáblák, lucerna- és répaföldek határoltak. Jóideig baktattunk. Öreg este lett, mire a tethelyre megérkeztünk és egy eldugott beszőgellésben kikötöttünk. A fejünk felett denevérek cikáztak; most volt a kimenőjük. Károly bácsi félig leszerszámolta a lovakat, félig azonban készenlétben maradtak. Azután fogta a kaszát és elindult jobbra. Ilus néni pedig balra. En pedig ott maradtam, mint lóvédnök. A tücskök fáradhatatlanul cincogtak. A levegőben kísérteties arnyak köszáltak. A két ló várakozó állásontra helyezkedett; én pedig a sűrűségbe tettem meg a szükséges előkészületeket. Jó szerencse, hogy Károly bácsi visszaérkezett egy nagy köteg lucernával, amelyet a lovak elé tett. A lovak nyomban beletemetkeztek a lucerna élvezésbe és azontul nem törődtek a világgal. Ilus néni is megjött; ő pedig répát hozott. Aból is kaptak a lovak. Szegény lovak zavarban voltak, hogy melyik fogást egyék előbb.

Ezek a menettírti eltűnések és eltűnések még néhányszor megismétlődtek, míg éjféltre a szekér szerencsésen teli lett lucernával, tengerivel, répával, tökkel. Akkor aztán a lovak újból

magukra szedték a hámdízseket és elindultunk hazafelé.

Hja, úgy íl a szegény ember, ahogy tud.

Utközben még megállottunk egy répaföld végénél. A föld tulsó vége felé volt egy bokor és az olyan sokatmondó árnyékot vetett, amelyet érdemes volt megtapasztalni. Károly bácsi kibontotta a már említett rejtelmes csomagot s egy puská került felszínre belőle. Arcához emelte és nekicélt a bokornak. En befogtam a füleimet és hasravágtam magam, nehogy a durranástól leforduljak a rakomány tetejéről. Hosszu ideig céltöz; közben azonban meggonddolta a dolgot és nem lött.

— Lújj oda neki, — biztatta Ilus néni fojtott hangon.

— Hátha ember, — vetette ellen Károly bácsi.

— Majd szól akkor.

— Keresztanyád könyöke.

Fegyverhasználatra tehát nem került sor. A puská újból bepakkolódt és megint elindultunk. Ilus néni mérgében a bólogató napraforgó fejeket vagdosta le egy éles késsel, amelyek elég meggonddolatlanok voltak a kezégyébe esni. Ezzel is szaporodott a szerzemény. Eppen a köves utra fordultunk ki, mikor valaki hátulról kiabál, hogy álljunk csak meg egy kicsit. Alighanem a csósz volt, mert Károly bácsi középvágott a két lónak, mire azok gyors ütemben kezdtek kocogni.

Az éjjeli kirándulás függvénye már drámai lefolyású volt, szinte nem is érdemes elmondani.

— Mennyit kaptál? — kérdezte Ilus néni

Károly bácsitól, mikor az illetékes főszolgabíró-ságtól hazaérkezett.

— Húsz koronát, — sóhajtott Károly bácsi.

— Leülöd, — rendelkezett Ilus néni dacosan.

— Mír nem mondtad neki, hogy a szegény ember úgy íl, ahogy tud.

— Mondtam, de aszonta, hogy visszaeső vagyok.

— Hogy esne vissza a zidesanya ölibel

A budapesti Nemzeti Színház százéves tündöklése

Anno dazumal 1837 augusztus 22-én nyílt meg először a budapesti Nemzeti Színház kárpója és ezen az estén is húzták fel először azt a kortinát, amelynek fellebbenését a lelkes, díszruhás főurak és hölgyek mellett a pesti magyar nép is könnyes lelkesedéssel várta. Hosszú harcok, agitációk, folyamodások és deputációzások előzték meg a Nemzeti Színház felépítését és megnyitását. Egészen 1837-ig a dunapark rondellában, a régi bástyatorony belsejében berendezett „színházteremben” játszhattak a magyar színészek, majd a budai Hacker-szállóban, de egyik helyiség sem volt méltó olyan nagy színészekhez, mint Déryné, Lendvayné, Megyeri, Laborfalvy Róza és a többiek.

Az állandó magyar Nemzeti Színház eszméje regóta kísértett, de annak felépítésére Fáy András és Kulcsár István, az első igazán nagy magyar újságíró kezdték meg azt az akciót, amely országos gyűjtéssel és Földváry Gábor pest megyei alispán lelkes támogatásával a Grassalkovich herceg által ajándékozott telken fel is építette a Nemzeti Színházat.

A megnyitás fényes ünnepség keretében zajlott le. Az első előadáson Vörösmarty „Árpád ébredését” adták elő prólogussal, amelyet Scheng „Belizár” c. tragédiája követett, Megyerivel a címszerepben. A főbb női szerepeket pedig Laborfalvy Róza és Lendvayné játszották. Rajtuk kívül Déryné, Kántorné, Lendvay, Fán-ty és Szigligeti Ede voltak az előgárda híres

Kéky Lajos a Nemzeti Színház első gárdájáról

Kéky Lajos hosszabb tanulmányban foglalkozik a Budapesti Szemlének, a Magyar Tudományos Akadémia folyóiratának hasábjain a Nemzeti Színház első művész-működésével. A rendkívül érdekes és nagy gúddal írt tanulmányból, amelynek a Nemzeti Színház jubileuma ad aktualitást, néhány részletet az alábbiakban említetünk:

A Nemzeti Színház nagy ünnepén, megnyitási ének százados fordulóján, a hálaosan visszaemlékező kegyelet az első babérágakkal azoknak a derék színészeknek a nevét fonja körül, akik alázatos odaadással és rendületlen hűséggel szentelték életüket a magyar közművelődés egyik elsőrangú fontos tényezőjének szolgálatára. Nemcsak a magyar kultúrájának voltak ők tiszteltetreméltó katonái, hanem a nemzeti nyelvnek, a nemzeti érzésnek is lángbuzgalmu apostolai. Kettős teher nehezedett nálunk az első magyar színészek vállára s eszményi lekesedésük elég erőssé tette őket arra, hogy a művészet szolgálatára mellett vállalták a haza szolgálatát is. Ezért nagyobb nálunk a színészetnek a jelentősége, mint más, szerencsésebb nemzeteknél, ahol tisztára csak művészi hivatásának élhetett. Első színészeink küzdelme ugyanazért az eszményért folyt, mint feljúló irodalmunk nagy ébresztőinek: Bessenyeinek, Kazinczyknak s Kisfaludy Károlynak áldozatos munkája.

Küzdelmes volt a magyar író sorsa is, de még küzdelmesebb volt a szegény magyar színészé. Az írók legnagyobb részének megvolt a biztos megélhetése és csak a közöny ellen kellett küzdeniök; a színész a nyomorúság iskoláját járta, nélkülözések és megaláztatások közt élte le életét s a közöny mellett a megvetéssel határos előítélet ellen is küzdenie kellett. Még Katona József is azt panaszolja, hogy a nemzet a színészt a magyar névre érdemtelen, „majomná aljasult” komédiásnak tartja. A színész-sorsot legtalálóbban Déryné jellemzte azzal a mondással, amellyel őt anyja vissza akarta tartani ettől a pályától: „Fiatalkomédiás, öreg koldus”.

A Nemzeti Színház társulatának legtekintélyesebb tagja Megyeri Károly (1799—1842) volt. Megyeri az első igazán kimagasló alakja színészetünk történetének. Sajnos, keveset tudunk életéről is, művészetéről is. Gazdatisztnek készült, de leküzdhetetlen vágy vonzotta a színészethez s nem riadván vissza a vándorlás nyomorúságaitól, lassanként elsőrangú művészé küzdötte fel magát. Mikor a Nemzeti Színházhoz kerül, Vörösmarty már benne látja „legtöbb oldalú művésztünk”-et, a Honművész pedig így ír róla: „Ő minden szakban más, meg más, mivel gondolkodva vesz fel a tükröződő személyek karakterét s emberismeretre, tapasztalásra alapítja el-

vezérszínészei”. Szigligeti rövid színészi pályafutása után titkár, később pedig igazgató lett — s mint az eléggé ismeretes — Szigligeti teremtette meg a magyar népszínművet s színdarabjaival egész műsorokat töltött ki. Kisfaludy Károly drámáit is a Nemzeti Színház néres színészei vitték diadalra. De ezt már Kisfaludy nem érthette meg.

A népszínműben Füredi és Hegedűsné formáltak izig-vérig magyar típusokat, iskolapeldát adva arra, hogyan kell életet vinni a népszínmű színpadára.

A magyar írók közül Vörösmarty történelmi vagy regeszzerű darabokat írt a Nemzeti Színház számára és a siker szinte eszléről-eszlére fokozódott. Még az eleinte kétkedők is belátták, hogy a Nemzeti Színház pótolhatatlan ürt töltött be a magyar nemzeti kulturálódásban és az intézmény anyagi erői is fokozatosan javultak.

Alig harminc év múlva, a hatvanas években, óriási fellendülés volt tapasztalható. Ekkor éltek virágkorukat a Feleki-pár, Szigeti, az ifj. Lendvay Márton, az írók közül pedig Rákosi Jenő, Dóczy, Csiky Gergely, Váradi, Bartók, Gabányi, Bercsényi és Berczik Árpád szórta pazar kézzel nagy szellemük kincseit. Azóta fokozatosan fejlődött a magyar színészet és színműirodalom is és a Nemzeti Színház mint egy erős, büszke bástya örökösdi a magyar nyelv és művészet sorsa felett.

adását”. Művészi elsőségét meg is tartotta egészen haláláig.

Megyeri korai halála után törekvéseinek is, vezérszerepének is örököse Egressy Gábor (1808—1866) lett. Atyja református lelkész volt és őt is erre a pályára szánta, de már miskolci diak korában leküzdhetetlen vágy vonzotta a színészethez. Kilenc évig vándortársulatokkal barangolt, de a legnagyobb nyomorúságában is lankadatlanul dolgozott önművelését s később külföldi tanulmányutakat is tett, szintén igen nehéz körülmények között. A Nemzeti Színház már mint elsőrangú tagot szerződtette. A szabadságharc vi-

hara egyidőre lesodorta pályájáról, de aztán diadalok sorozata várta a színpadon, mígnem 1866 július 30-án egyik legfárasztóbb s a maga jelkét is legmélyebben megrendítő szerepében, Brankovics Györgyben eszméletlenül esett össze s meg azon éjjel elhunyt.

Neve mint a legnagyobb magyar színészé é a közönségben s hozzá fűződik a magyar jellem-ábrázolás legnagyobb dícsősége.

Egressynek méltó társává fejlődött s tehetségét később vele való nemcs versengésben, ugyanazon szerep váltakozó eljátszásával, edzette a legnagyobb magyar szerelmes-színész, id. Lendvay Márton (1807—1859). Előbb városi hivatalnok volt Baia-Maren, majd színésznek állott be. Küzdelmes vándorszínészkedés után került a Nemzeti Színházhoz. Ennek ünnepélyes megnyitását ő személyesítette Árpádot s így az ő ajkáról hangzottak el az első szavak. Működése itt a sikerek szakadatlan láncolata. 1854 március 10-én a Lovodi árvában Rochester lordot játszotta. Szerepe nagyon kifárasztotta s az előadás után összerogyott. Előhalottként, emészto sóvárgással a színpad után még egy esztendeig vergődött. Halalos egyán ezzel vigasztalódott: „Örömmel halok meg, mert nem hiába szenvedtem, nem hiába küzdöttem, a magyar színészetnek jövője van.”

Minden alakításán meglátszott művészi becs- vágya s temperamentuma, melyet azonban izéssé visszatartott minden túlzástól.

Ő a legnagyobb magyar hősszerelmes; különösen Romeo-ját magasztalták. De képes volt a szilaj szenvedélyek hatásos kifejezésére is. Arca ilyenkor megdöbbenően tükrözte az indulatok vad viharzását. Ő volt a legkitűnőbb Othello a magyar színpadon. Jellemzerei közül a legnagyobb becs- vágyával Hamleten csúngott; kitűnő Shakespeareszerepei voltak Bassanio és Percy is, kit minden magyar társulatnál délcegebbnek és szenvedélyesebbnek ábrázolt.

Kántorné és Déryné

A nők közül a legnagyobb tehetség akkor kétségtelenül Kántor Gerzonné Engelhardt Anna (1798—1853) volt. A tragikai szerepkör betöltése céljából a színház vezetősége is óra gondolt első-sorban, de a körülmények szerencsétlen találko-zása meghiusította szerződtetését.

Nem sok öröm várt a színháznál lelkeségben, küzdelmekben és népszerűségben osztályos-társára, Déry Istvánné Széppataky (Schenbach) Rozáliára (1793—1872) sem. Egyike ő a magyar színészet leghűségesebb és legvonzóbb hőseinek.

Német eredetű, jászberényi gyogyserészcsaládból származott s mikor Pesten megismerkedett a magyar színészettel, hivatásának érzete szakításra bírta a társadalmi előítéletekkel s színpadra lépett apró énekes játékokban. Kelle-mes hangja s egész egyéniségének megnyerő baja csakhamar a közönség kedveltjévé tette. Utolsó éveiben emlékeit rendkívül közvetlen, korfesi- vonásokban igen gazdag Napló-jában írta meg, a magyar memoáriumok között ebben a valóságos remekében.

Örökké jókedvű, mindig vidám természet, valóságos dalos pacsrta volt. „Előadásában volt valami bűbáj — írja róla Szigligeti — ni a lélek és szív kisugárzására vallott s mi a lelket és szívet hatja meg.” Mint dramai művész- és szende- és naiva-szerepekben aratot nagy siker-eket, bár szendésege hajlott a siránkozás, naiv-sága a keresett gyerekeség felé. Ugynevezett at-titúdós színésznő volt.

A híres tragika

Laborfalvy Rózát, ki a szabadságharc idején Jókai Mór hívesévé lett, a tragikai szerepkörre utaltak természetű adományai. Kévs színésznő-áldott meg oly dusan ezekkel a Gondviselés, mint őt; gyönyörű külsővel, szoborszerűen szép, fejedelmi termettel beszédes nagy fekete szemmel s csodálatosan zengő-bongo hangjával. Ebben a szerepkörben érvényesültek leginkább nemes mo-zdulatai s gyönyörű tiszta beszéde is.

Erős magyar színnel vonta be alakjait; egyik méltatója azt mondja róla, hogy a magyar nő ideálját egyetlen színésznőnk sem volt képes úgy megvalósítani, mint ő.

Akinek halálát Vörösmarty megénekelte

A színház többi női tagja főként néhány első-rangu színész feleségéből került ki. Ilyen volt Bartha Jánosné Meszlényi Anna (1813—?) Egressy Gáborné Szentpéteri Zsuzsika (1816—1883), Szent-péteri Zsigmondnak híres szépségű huga. Szent-péteri Zsigmond harmadik felesége, Eder Aloyzia (1829—?) Déryné mellett másodénekesként mű-ködött. Jelesebb tehetség volt náluk a színház első komikája, Kovácsné Csávásey-Fekete Mária (1802—1874). A szintén tagként szereplő Szatmári Karolináról neven kívül semmit se tudunk, Hu-benay Ferencné Magda Lujza (1818—1844) pedig, kinek korai halálát Vörösmarty is megénekelte, rövid idő múlva egy pár évre ismét vidékre tá-vozott.

MÁR NÉHA KÉSZÜLŐDŐM...

Már néha készülődöm a halálra
s a nagy utra csomagolom a lelkem,
fejemnek jó a kemény szalma-párna,
s az örömöket sorra ellefeletem.

Szememben kigyulladt az égi lámpás,
s nem forr össze ember tekintetével,
ha te nem nézel szemembe, nem lát mást
s a csillagok örök útjára tér el.

A fűbe fekszem kiskirándulásom,
s a bogarakkal barátkozom össze,
ők megsugják nekem majd, jóbarátok,
virágot szedni a rétre te jössz-e?

S tudod-e még: hogy lelkem száll feletted,
(bár imáidba soha se foglaltad),
s az én lelkemből árad minden szépség,
ami körülvesz és előmlik rajtad,

mert én vagyok a fény, a bizonyosság,
mi az igazság erejéből árad,
— homákkod lelkem sugarai moisák
s forró szívedben csókolják a lábaid.

Az életemben (s a halálon is túl)
minden bűnömért érted vezekeltem,
s ha zengen fog az utolsó kérdés:
— Szerettelek. Én ezzel megfeleltem.

HUZELLA ÜDÜN.

A szász nép ujjáépíti a hatszázéves „fekete templomot“

Nemes vetélkedés az építés költségei összehozásában. — Ha a százados kövek megszólalának...

(Brasov. Saját tud.) Ujságokban, gyűlésen és nemzetiségi életük minden más megnyilatkozásában hatalmas méretű mozgalmat indítottak meg az itteni szászok. A történelmi szempontból is igen nevezetes helybeli hatalmas templomukat akarják kijavítani. Ez a templomjavítás azonban nemcsak méreteiben, hanem jelentőségében is jóval meghaladja az ilyenfajta javítgatási munkálatot és igen érdekes kisért benézni a szászok kulisszái mögé, hogy mi is adta meg az indító rugót ennek a nagyszabású adakozásnak és munkálatnak a megszervezésére.

A szászok ugyanis arra igyekeznek rámutatni, hogy ez a munka most már mulhatatlannul szükséges volt, mert a templom néhol életveszélyesen omladozni kezdett s mivel mindaddig nem volt megfelelő fűtőberendezése, így hát a téli hónapokban mindjobban elnéptelenedett a vasárnapi istentiszteletük. Igaz, hogy ez-

előtt 25 évvel, 1912-ben hozzáfogtak ehhez a munkához, melyet csak a háború kitörése szakított meg, azonban a mostani kezdeményezésnek még egy nagyon érdekes és a szászok életével közvetlen összefüggő oka is van.

A szászok történelmében csaknem minden korban megtaláljuk a pártoskodást s noha őket velünk szemben gyakran szeretik egyesek az összetartás mintaképévé állítani, mégis kimutatható közöttük is a társadalmi különbségek miatti mindenkori ellentét, ami rendszerint különösebb tervszerűség nélkül a vagyonosabb osztályt és a szegényebb, főleg városi polgári osztályt állította egymással ellentétben. Mindig volt azonban egy pont, ahol világnézeti és társadalmi különbségeik megszűntek és ahol a nép javára szolgáló hidat megtalálták a vezetők. Ez az egyház, a templom volt, ami náluk csaknem elválaszthatatlanul egyet jelent, amint hogy együgyűen szóval is jelölik.

A Néppárt és az Egységpárt között oszlik meg a szászok ereje

Mint minden mozgalom, mely Németországtól indult, itt is hangos visszhangra szokott találni, úgy természetesen a hitlerizmus is csaknem közvetlen az anyaországban való meggyökeredzése után itt is talajt talált és az örökös ellenfelek egyike, a néphez közelebb álló réteg, a Néppárt azonnal megváltó eszméjének fogadta el és kicsiben a fővárosi vezérségtől az egyenruhájú csaknem mindent le is szeretne utánozni. Ezzel a párttal áll szemben a tradicionális és konzervatívabb elemekből álló régi vezérek zászlaja alatt haladó egységpárt. Ennek zöme csaknem természetesen a régi politikusokból, nagytőkészekből és szellemi elitből áll.

Az egyik párt a nép szélesebb rétegére támaszkodik és minden erősségét a tömegekben és az ifjúságban látja, a másik párt, — mely sok helyen s így Brasovban is még mindig kezében tartja a hatalmat, — főleg a jobban meg-alapozott anyagi erejében bíz. A szászok tehát ma teljesen meg van bontva és a szembenálló ellenfelek sokszor ádáz küzdelmet hirdetnek egymás ellen és a hatalomért való versengéstik sokszor rut kilengésekre ad alkalmat és sok szörnyszülöttet eredményez. Közben azonban az elvakult harc ime nemesebb gyümölcsöt is terem, amilyen ez a fekete templomi restaurálás is.

A szembenálló felek ellentéte Brasovban nagyon éles.

Talán azért, mert valamennyi szász város között itt van a legnagyobb anyagi erő és a leg-elszántabb ellenzéki vezetőség. Ebben a küzdelmükben még az egyház tekintélye sem tudott felszínre maradni, mert az egyház vezetői is benne vannak a politikai küzdelmekben, sőt éppen itten volt rá példa, amikor a pápi palástot sem tekintették a hit magasabbrendű jelvényének.

Végül is egy régi bevált módszerrel igyekeznek az egységpárt ismét népszerűsége szert tenni s így kapóra jött a hatalmas templom kijavításának ügye. Ez a párt most be akarja bizonyítani, hogy többet tud áldozni a néprért, mint ellenfele s a jópéldával előljárva akarja adáz és már nagyon is veszélyes ellenfelét térdreknyszeríteni.

Ezzel az ügyvel szeretné leszerelni a „disszidenseket“ és a maga pártja és kiszemelt ifjúsága számára a vezetés szerepét továbbra is biztosítani, vagy legalább is megkönnyíteni a nehezen megtalálható kiegyezést. Így hát egy csapással több legyet akarnak ütni, mert a politikai egységük tekintélyének megtartása mellett a templom kijavításának még az az előnye is lehet az egyesekre, hogy a „hálás utókor“ számára megörökíthetik mégis a politikai küzdelmekben néha tulságosan megtépzott neveiket. Megindult hát a nagyméretű gyűjtés és adakozás s a „die Bonzen“ pénzeszsákok, ahogy

a néppártiak az egységpárti urakat gunyolják, igyekeznek kitenni magukért. Látszólag nagy összegeket adományoztak már eddig is, de még nagyon sok millió kell ahhoz a munkához, amit itt magukra vállaltak. Igaz ugyan, hogy Brasovban olyan szász is van, akinek vagyona egymilliárd leire rug és hozzávetőleges számítás szerint napi jövedelme háromszázezer lei körül mozog, mégis az itteni áldozatkészség erőpróbája lesz, mert leszámítva majd a nagy adakozókat is, mint amilyen például a busteni papirgyár megalapítója, Schiel Sámuel is, aki a körülbelül két és félmillió lei költséget jelentő templomi központi fűtőberendezést saját pénztári terhére készítette, a városi adakozó készség-

Egy évszázadon át épült a Fekete-templom

A templom az itteni szászok életével szoros összefügg. Amint azt tudjuk, a XIII. században vándoroltak be a szászok ide Flandriából és a mai ó-város végén kezdtek helységeket alapítani. Mindjárt letelepedésük első századában az akkori méretek szerint nagy templomot építettek, amit Szent Bertalanról kereszteltek el és nagy kőfallal vették körül. Ugy látszik, már akkor igen alkalmas telepek látszott ez a hely, mert az egyidőben kezdett helységei közül csakhamar vezetőhelyre küzdötte fel magát és mind többen kezdtek itt letelepedni.

Történetíróink már a XV. században mintegy 15 ezer lelket számláló helységnek emleget-

tik. Településük stratégiai szempontból inkább befelé a hegyek közé terjedt s így jutottak el a mostani belváros helyére, amelyet Hunyadi Jánosnak 1455-ben kelt rendeletére a tanács, a Cenk tetején még az Árpádok idejéből fennmaradt vár anyagából, kőkerítéssel vértett körül. Feltevések szerint a mai Fekete-templom helyén, vagy ahhoz valahol közel, még az Árpádok idejéből egy kisebb templom állott, amely azonban nem bizonyult elég nagyknak, vagy már nagyon meg lehetett rongálva, miért is a szászoknak az újabb település helyén is szükségük volt templomra. Igaz ugyan, hogy megvolt a megfelelő nagyságu bertalani templomuk, de az valószínűleg kívül esett jövő terveiktől. A szászok annakidején természetesen római katolikusok voltak és közvetlenül az esztergomi érsek fennhatósága alatt állottak. Csak így érthető meg az, hogy ezeket az erejükön jóval felülálló hatalmas épületeket építhették. De nagyon valószínű az is, hogy éppen Rómából sürgették, hogy itt, a délkeleti Kárpátok tövében, a római vallás végállomásán egy hatalmas dómot építsenek, mely mintegy öre legyen a kelet felől terjedő ortodoxiával szemben. Így kezdtek hát meg ennek a nagy templomnak az építését a szászok 1380-ban és körülbelül egy egész századon keresztül tartott ennek megépítése. Hogy a pápáknak közül volt ehhez a nagyszabású munkához és anyagilag is érdekelve voltak, az kitűnik abból az 1477-ben keltezett levélből is, melyet IV. Sixtus pápához intéztek s melyben értesítették, hogy az épülő templomuk „kellő segítség nélkül még nincs teljesen kész.”

A hatalmas, gótstílusú, 86 méter hosszú templom elkészítéséhez sokszor hiányozhatott a „kellő segítség“, ami természetesen az épületen is nyomot hagyott. Az építőmesterek is változhattak, mert száz év akkor is olyan idő volt, amit a templom tervezői és megkezdői nem élhettek át. Hogy a szokatlannál is hosszabbra

Aki okos **SELYEMMEL** varr,
mert a **SELYEM** rugalmas
nem szakad és színtartó.

Kétféle mindig

Gütermann varró-
SELYEM

FIGYELJEN A GYÁRI VÉDJEJYRE: A SAKK-TÁBLÁRA. LANGYOS VIZBEN NEUTRALIS SZAPPANNAL MOSHATÓ.

ről hű képet fog ez adni. Eddig az apróbb megajánlásokból mintegy

négymillió lei gyűlt össze

s habár ez még csak egy kisebb része a szükséges anyag és munkadíjaknak, máris hozzákezdtek a nagyszabású munkához.

Igaz, hogy a templom is nagyon rászorult már a tatarozásra. Az idő sem kímélte, a történelem is megviselte s legujabban a technikai haladás is rongálja. Egyszer már hatalmas tűzvész pusztított benne, amiről e tudósításunkban még részletesebben szólunk. Ujabbban azonban a levegőbe kerülő sok benzin- és petróleumgáz eszi a tömösi szorosból kikerült köveit, s aztán kivált alapjait rongálta meg a sok nehéz jármű talajrengető hatása. A templom tehát már nagyon várta a megerősítést, kijavítgatást.

SENKIE

Én senkihez sem tartozom,
akár a lomb, a víz, a rét;
csupán az Istené vagyok —
s tiéd.

Tiéd vagyok s az Istené,
ki mindenek felett Királyi;
mindennap meggyódom Nekl,
mi fáj.

Szívem halk rebbenése csak
a szó, mely némán számra jő;
nem hallja senki titkomat,
csak ő.

Mindennap Hozzá fordulok,
csendben Hozzá visz minden éj;
beszélgetésünk hangtalan,
de mély.

Imádsággal zárul napom,
párnámon álmok lengnek át,
utólszor is Rá gondolok —
s terád.

JULJAN TUWIM

A REUMA ÉS A REUMATIKUS BETEGSÉGEK

Demes doktor vichyi szakorvos „A reuma és a reumatikus betegségek” című munkájában írja: Ha elakarjuk érni a reuma által okozott betegségi tünetek megszüntetését, akkor át kell alakítanunk a szervezet eme részét, amelyen ezek a reumatikus betegségek fejlődnek, küzdenünk kell a hajlamosság, az artritizmust okozó hegysavas lerakódások ellen. Fontosabbak a látványosságokra közzétűk az alábbi megfigyelést:

Megfigyelésem 1) X... urhölgy, 45 éves, egy reggel magához hívatott. Két napja nagyon erős fájdalmakat érez bal felső karjában. A fájdalom jellemzésére azt mondja, hogy „madárszárny” formájú területen érző a fájdalmakat. A valóságban: spontán, nagyon éles fájdalmak, amelyek a legkisebb mozdulatra, vagy nyomásra fokozódnak: a fájdalom terület a hátgerinc baloldalán kezdődik a lapocka területén folytatódva, az egész vállra és karra kiterjed. Főként a felső-kar alsó része különösen fájdalmas, az ízületekben semmi. Az ismerő anyira legyengült, hogy a beteg nem tud velem kezét adni... A fájdalmak türethetetlenek éjjel nem tud aludni. Antipyrin, exalgin, fanacetin kezelés sem képes a fájdalmakat enyhíteni. Eredménytelen meredt 2 és fél gram aspirin.

forró téglák, sőt egy erős chloral, bromurel és morfiumból álló folyadék elírása is. Mindezek alig hoztak pár órai álmot. Tekintettel arra, hogy a betegnél, már hosszabb ideje, az artritizmus tünetei mutatkoznak, azt tanácsoltam, hogy szedjen naponta 3 kanál Urodonal-t. A harmadik napon javulás mutatkozik. Az ötödik napon a beteg állapota kedvező, felkel és majdnem gyűlytnek érzé magát. Nehány nap múlva ismét hívnak: a beteg kijár, folytatja foglalkozását, azonban panaszolja, hogy a fájdalmak nem múltak el teljesen. Elrendeltem, hogy szedjen továbbra is Urodonal-t.

X... urhölgyet 8 nap múlva láttam ismét, és teljesen helyre volt állva egészsége.

AZ URODONÁLT HOSSZU ESZTENDŐK ÓTA DICSÉRIK a világ legnagyobb orvosai

Az URODONAL KÉSZÍTMÉNY ELŐNYEI
1. Az URODONAL-t nem szokja meg a szervezet.
2. Az URODONAL kúra alkalmával nem kell különleges étrendet követnünk.
3. Szedhető az év bármely szakában.

A társadalombiztosító Intézet orvosi kara is rendel URODONAL-t.

Kapható: Gyógyszertárakban és Drogeriákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY

MEGBIZHATÓ MARKA

nyult ennek a templomnak az építése, az különösen a tornyán látszik meg. A eredeti tervek szerint ugyanis a hatalmas mérethez illő két tornyu dómot terveztek, de a két torny helyett csak a déli oldali épülhetett fel s az is mintha kissé alacsonyabbra sikerült volna az eredeti elgondolásnál. De végül is elkészülve a nagy munkával, az új székesegyházukat Szűz Máriáról nevezték el.

A reformáció tehát már készen találta az új templomot, melyet a szászok elejétől kezdve nemcsak a vallás, hanem nemzetiségi büszkeségük szimbólumának tekintettek. A szászok nemzetiségi érzése csodálatosan erős volt minden időben s az anyaországból hozott érzés itt, az új hon földjében mintha még erősödött volna. Minthogy az univerzális római katolikus vallás a hiten keresztül a világ más nemzetivel is egyenlőnek s így a környező népekkel osztozni tartozónak rendelte a templomot, ez is egy ok lehetett arra, hogy még jobban kezdjenek idegenkedni a római Egyháztól. Már a reformáció előtt szerettek volna az ardeali szászok valamilyen megoldást találni arra, hogy Rómától elszakadjanak. Papjaikat kezdettől fogva itteni gyermekekből neveltették és várták az alkalmat, amikor a katolikus szellemmel homlokegyenest ellentétben, a nemzetiséget az Egyház fölötti átfogó erővé tehessek.

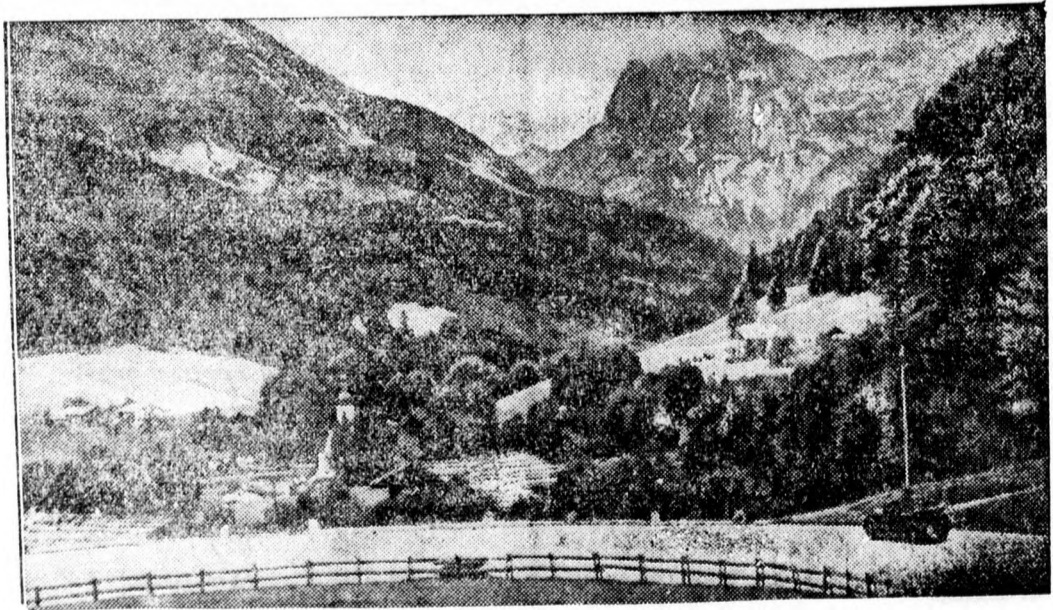
Igy érte teljesen felkészülve a brasovi szászokat a Luther reformációja és hamarosan papostól, templomostól átálltak egy akarattal az evangélikus egyházhoz. Ezt annál is inkább tették, mert nemcsak az itteni „el Rómától” elvüknek felelt ez meg, hanem azért is, mert Németországban élt Luther és a németek állottak elsőnek mozgalmá mellé. Már pedig úgy, mint ma, akkor is igyekeztek az ardeali szászok lépést tartani anyaországuk szellemi mozgalmával. Így lett a brasovi Mária-templom 1537-ben lutheránus templommá.

Brasov lakói kezdettől fogva híres iparosok és kereskedők voltak. Az akkori kereskedelmet azonban nem lehet a mai üzletekben lebonyolított árucseréhez hasonlítani, hanem főleg abból állott, hogy az itteni fejlett ipar készítményeit az akkori primitív szállítási eszközök segítségével messze keletre juttatták, ahol igen jól tudták értékesíteni. Ezzel nagyon fellendítették az itthoni ipart és maguknak is nagy anyagi elő-

haladást biztosítottak. Azonban nagyon veszélyes és bizonytalan vállalkozás volt. Ezért igyekeztek hálájukat az isteni segedelemért anyagiakban is leróni, ami legtöbbször abban állott, hogy Perzsiából, Szíriából, Törökországból való szerencsés hazaérkezésük után, az eladásra hozott keleti szőnyegekből egyet-egyet a templomnak adományoztak. Így mesés kincsekkel töltötték meg. A kereskedők szőnyeget, az itteni rendkívül fejlett ötvösök pedig nemesfém tárgyakat adományozta. Népi mondájuk szerint egy hatalmas, ma felbecsülhetetlen értékű szőnyegük is volt, melyben az addigi ardeali fejedelmek címerei mind bele voltak szöve.

Mindez akkor veszett el és semmisült meg, amikor a templom a „fekete” nevet kapta. 1689 április 21-én ugyanis Caraffa osztrák tábornok zsoldosai

egyszerre négy helyen gyújtották fel a várost,

Festői szépségű alpesi vidék, az új, kényelmes autót egyik merész kanyarulatával.

amely részben teljesen elhamvadt. A gyönyörű város, melyre büszkék voltak a szászok s ahol nagyon sok érték volt felhalmozva, elégett, elpusztult. A nagy templom teteje és belseje teljesen elégett és benne égett a sok kincs. Krónikások szerint csak a kormos fekete falak maradtak meg. Azóta hívják ezt a templomot és az akkori legelőkelőbb utcát feketének.

Hogy milyen óriási méretű tűzvész lehetett ez, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy ma, amikor 250 év múlva bontanak ki mázsás köveket a templom falából, most is literszámba hull ki még a korom.

A templom keleti végén állott és híres műremeknek számító tizenkét apostol szobra is nagyon megrongálódott. Az oltár, orgona, papi ruhák, kegyeszerék, kelyhek és többi kincsek csaknem maradvány nélkül odavesztek. Egy újabb századnak kellett eltelnie, amíg a város s vele együtt a templom is, úgy ahogy kiheverhette ezt a rettenetes pusztítást.

Régi szokás szerint igen szívesen temetkeztek az itteni polgárok is a templom körül. Sőt bizonyos társadalmi kiválóságot jelentett, ha valaki a templomban kaphatott kriptahelyet. Eleinte a városi papokat, bírókat temették az oltár alatti kriptákba. Itt nyugszik valahol jelenlétül és a feltalálhatóság reménye nélkül a nagy brasovi reformátorok, Honterus (Grass) János is.

Valószínűleg azonban kezdett betelni az a hely és egyre szaporodhattak a templomba temetkezésre jogosultak, mert lassan csaknem egészen megtöltötték kriptákkal a templom nagy hajóját. Különösen az 1718–19. és 1755–56-i pestisjárvány tizedelte meg a lakosságot. Így hát a mostani nagyszabású javítási munkát, de főleg a földalatti vezetékekben futó központi fűtés vezetését nem készíthették el anélkül, hogy ezekhez a régi sírokhoz hozzá ne nyuljanak.

Szerettünk volna kissé bepillantani ezekben a most feltárt XVIII. századbeli sírokba és általában a nagyszabású építkezéssel is részletesen beszámolni, azonban az egész templom körül van kerítve deszkapalánkkal és a bejáratnál ott ékeskedik a felírás: „Tilos a hemenet.” De éppen ez a nagy titokban végzett munka vonzza a kíváncsiakat és gyakran jönnek más vidékiek is valamit megtudakolni.

Az új földalatti vezetékek helyén tehát gondos ellenőrzés mellett felbontják a kriptákat és a templom egy külön sarkában temetik el az itt nyugvók földi hamvait. Közben természetesen kutatnak régi kultúrnyomok után is, sőt állítólag muzeális értékek is kerülnek elő. Így kiszivárgott hírek szerint főleg az akkori temetkezési mód jelent tudományos szempontból is igen érdekes felfedezést.

A sokféle vihart kiállott templom körül most kőkopácsolás hallatszik és csigák segítségével vontatják felfelé az állványokon a hatalmas kőtömböket, hogy ezt a hatalmas épület későbbi századok számára megmentsék. Csak egy ilyen monumentális alkotás tövében látjuk, milyen kevés is ehhez képest egy emberöltő és mennyi furcsa eseményt, történelmi tényt tudnak elmesélni a halott kövek. Mennyivel több furcsa emberi erényt és gyarlóságot tudnánk meg, ha ezek a kövek egyszer igazán is megszólalhatnának.

—SZ.

Honduras köztársaság vulkánja kézalatt olcsón eladó!

Máskor is szívesen vettem volna már, de most különösképpen nem bánám, ha milliomos volnék. Világért sem felvadás, vagy pénzsóvárság akar ez lenni részemről, mégis csak más dolog azonban, ha van egy pár százezres a labizsebben. Ez némi önbizalmat ad, no meg aztán ki lehetne belőle fizetni az elsejei lakbért és nem kéne az éjféli kapunyitáskor melegen kezét fogni a hőzmeisterrel, kedélyesen mondván: „Nézze, drága Gubenyikkém, a nyitási illeték azonnali lerovásától momentán tekintünk el, a napokban örökölni fogok, akkor majd tisztázzuk az anyagiakat...” Oh, ha nekem egy millióm volna, rögtön meleg ételt ennék és vásárolnék magamnak — egy tűzhányó hegyet!

A középamerikai Honduras köztársaság tulajdonában lévő vulkán ugyanis 250 ezer dollárért kézalatt eladó. Csinos, apart és különkijáratú kráterrel rendelkező vulkán ez, kétezer méter magas és megvan az a jó szokása, hogy időközönként kiőr. Földbirtokot, ékszert, házat bármikor kaphat az ember, de a tűzhányó igazán alkalmi vétel: nincs sok belőle. Mint hírlők, az előző bérlet is meg volt vele elégedve, a köztársaság azonban kénytelen volt megszüntetni a bérletet, mert amióta a jámbor vulkán-farmert eltemette a láva, senki sem fizette a bért. Így aztán a szíves érdeklődőknek eladó. Jobb, mint a telek, hisz nem kell adót fizetni utána, célszerűbb az értékpapírnál, mert nem igen lehet ellopni és biztosabb a háznál, hiszen nem éghet le, legfeljebb kiég. Am kitörő működését 300 évig garantálja Honduras elnöksége. Amennyiben ez idő alatt egyetlen lávaömlés sem történne, készséggel visszavesszik.

Milyen remek érzés lenne az, ha tudnám, hogy Közép-Amerikában van számomra egy csendes zug, amely nemcsak zug, de háborog és ki is tör olykor. Én volnék hazánkban az egyetlen tűzhányótulajdonos. Sajnos, nincs fölösleges 250 ezer dollárom, tehát a vulkánt egész biztosan elhalásszák az orrom elől. Évek óta pikkeltem egy komplett tűzhányóra, most mégis mást fog előtteni a láva. Micsoda pech, ajjaj!

K. A.

Folyóirat-szemle

A Képes Krónika legújabb száma gazdagon illusztrálva, rendkívül érdekes tartalommal jelent meg, amelyből kiemeljük: Boldizsár Ivan: Madárdal és cserkészszóta. Nagy Miklós: A szerkesztés alapelvei. Feleki Sándor: Mi maradt? (vers.) Szabó D. Béla: Szentgyörgyhegy, a Teremtő orgonája. Mathényi György: Zsuzska urizáló dik. Kissné Tóth Lenke: Némajáték (vers.) Kinizsi Andor: Gyerünk a capával! Medveczky Bella: Jancsika apát keres, Kocsis László: Mint poros könyvben (vers.) Kinizsi Andor: Marosi Arno! Marek Antal: Razzia. Lendvai Károly: Őszi jél után rimej (vers.) Váth István: Lillienfeld. Saád Béla: Mit szól hozzá? Mihály László regényfolytatása. Karinty Gábor: Madarak (vers.) Répássy Antal: A kőkorsz. M. Jánossy Margit: Őszi este (vers.) és a szokásos, népszerű rovatok A Képes Krónika előfizetési ára egy évre: 350, félévre 180, negyedévre 100 lei. Megrendelhető kiadóbizaltunk útján is.

Borsos 100 évvel ezelőtti fűrdőéletéről hoz érdekes és mulatságos karcolatot a Székelységnek most megjelent új száma. Ép úgy a 100 éve megszületett Gyilkostónak a pontos adatokon alapuló ismertetését is hozza. Kihalt, régi kereseti alkalmak adatainak fontosságát ismerteti, a kezek e világot bejáró Balázs Ferencről szóló kegyeletos megemlékezéssel együtt. A folyóirat kiadóbizaltala Odorhei. Egy évre 100 lei az előfizetése (kedvezmény tanügyieknek 60 lei.)

KERESZTREJTVÉNY

30. (273.) szám.

Beküldte: Páll V. Géza

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108

Megjejtésül beküldendő sorok: Vízsz. 1., 19., 49., 57., 59., 79., 88., és 92. A függ. 1., 18., 42., 48., 62. és a vízsz. 70.

Vízszintes sorok:

1 Aktuális közmondás. 19 Műkifejezés. 20 Volt német gyarmat Nyugat-Afrikában (ford.) + Hamlet nőalakja. 22 Emberre mondjuk. 23 Magyar művészi író. 24 Hálaadó istentisztelet. 27 Új-Zealand óslakói. 28 Gyakori vezetéknév. 30 Női név. 32 Kötőszó. 33 Feladvány, névelővel. 35 A láb része, mássalhangzó. 36 Keresztnevet mássalhangzó. 38 Női név. 40 Azonos betűk. 41 Egykori, fonetikus. 44 E-vel, zalamegyei község. 47 Rag. 48 Allathang. 49 I. Ferenc sz-trák császár jelszava. 553 Omega. 54 Trianonban van. 55 Meghatározás (mely a fogalmat magába). 49. vízsz. folytatása. 58 Kötés. 59 A határvidéki lovaskatonák neve. 60 Ilyen asszony is van. 61 Erdélyi fejedelem monogramja. 63 A kérődzőkben van. 64 Fonetikus betű. 65 Nővé: 65 nő. név. 67 Magyarországi megye. 70 Betű, mely számot is jelent. 71 Valaminek a széle. 72 A „Bank bán” szerzője. 75 Benito Mussolini. 78 Mássalhangzók. 79 Európai ország, raggal. 83 Ir költő. 84 Adakozók + háziállatok. 87 Kis haz. 88 Am: Jászberényben van (ék. f.) 92 Imádság kezdő szava.

Függőleges sorok:

1 Nagyon elhagyott hely. 2 Kétsz. elnökletével tárgyaló esküdtészek. 3 Nagyon, idegen nyelven, tagadósóval. 4 Magyar neve karcolat. 5 Dél-amerikában élő lámafaj. (m = l) 6 Több, németül (i = e) 7 Ujonszületett (első betű nem kell). 8 Ez is a számhoz tartozik. 9 Szent háború (y = h) 10 Női becenev. 11 Bennem van. 12 Címrovitítés. 13 Német genre festő (for.) 14 Magyar zongoraművész. 15 A hegedű őse (a = e) 16 Hegy-csúcsban van. 17 Fő út mássalhangzó. 18 Petőfi ideáljai (első két betű felcserélendő) 21 Minden-kinek van (ékezzettel) 24 Mocsár, ékezzettel. 25 E. E. 26 Idegen bátorság. 29 Hang. 31 Kétes. 34 Azonos mássalhangzók. 37 Ilyen diák is van. 38 Az „Alarcoshál” szerzője (ford.) 39 Vezérkari főnök volt. 41 Gíges betűi keverve. 42 Nagy magyar festő (ékezzettel) 43 Kettős mássalhangzó + a folyó mellett van. 44 Román politikus + költő. 45 Kopár. 46 Férfi név (betűfőlősleg) 48 Afrika legdélibb foka (névelővel és ford.) 50 Ap + férfi-név. 51 Névem betűi keverve (ékezzettel) 52 Víz-sza: Német város. 53 „Majd meglátjuk” olaszul. 58 Két szó: 1. Kráterben van. 2. Eső előtt van. 62 Fővárosa: Taipe (e = a) 65 Vízsz: Családban van. 66 R-rel, házban van. 68 Rokon betűk. 69 Másfelé fordítá. 71 Névelők. 73 Francia politikus (ford.) 74 N-nel, tartalom. 75 Vízsz: portás teszi. 76 Lope. 77 Minden vasárnap megjelennük itten (k = s) 80 Idegen magaslat. 81 UUUUUU. 82 365

napig (ford.) 85 Mozdony mondja. 86 Feketében van. 89 R. N. 90 E-vel, zsenge. 91 Vízsz: rövidítés.

28. sz. keresztrejtvényünk megfejtése:

Vízsz. 1. Akkumulátor. 10. Aratási. 38. Kamarajáték. Függ. 1. Alfasugarak. 9. Repülőgépek. 26. Amoda.

Helyesen megfejtették: Seitz Juliaka, Dombrády Gyula, Dombrády Dóra, ifj. Dombrády Gyula, Csavár Endre László, Bucs József, Gubody Margit, Medvés Margit, Szabó Józsefné, Ráduly Gyula, Jámbor Kálmán, Papp Mózés, özv. Záknoffy Antalné, Benedek Judit, Mésztrik Kató, Dombrády József, Dombrády Ferenc, Lázár Béla, Páll V. Géza, Páll Béla, Kovásznay Éva, Páll Jenő, ifj. Bittenbinder Sándorné.

A megfejtett sorsoláshoz Ráduly Gyula nyerte meg a jutalomkönyvet.

Organizația Națională Română de Voiaj și Turism „EUROPA”

București, Str. Doamnei 1. Tel.: 3.9572

központi irodája ajánlja az alábbi fűrdőtelepeken teljes körűt kedvező árak és kifogástalan feltételek mellett.

CARMEN-SYLVA—MOVILA
a Movilá és a Fűrdő-szállodában

TEKIRGHOL-ban
a Stefani villában
SOVATA-fűrdőn

minden komforttal berendezett szállodában és villában.
TUSNAD fűrdőn elsőrendű villákban.
BUZIASON a Grand Hotelben, stb.

Felvilágosításokat nyújt, ingyen prospektust küld és jelentkezéseket elfogad
az Organizația Națională Română de Voiaj și Turism „EUROPA”
és annak az országban lévő összes fiókjai, így
Oradeán: EUROPA BANCA DACIA,
Bulevardul Regele Ferdinand 9.

A román és a magyarországi kisiparosság nagy találkozója a budapesti Őszi Vásáron

A magyar kézművesiparosság évszázados fejlődésére visszatekintő munkája mindig szoros kapcsolatban állt a kisiparnak a nyugaton és a szomszédos országok területén elért fejlődésével.

A magyar kézművesiparosság most, amikor szeptember 2-től 20-ig Budapesten Országos Kézművesipari Kiállítást rendez az Őszi Vásár keretében, ezt az alkalmat újból arra akarja felhasználni, hogy elmélyítse régi kapcsolatait a külföldi kisiparossággal.

A magyar kézművesiparosság érdeklődése elsősorban Románia kisiparossága felé terelődött. A vásár rendezősege ezért részletes átirattal fordult Románia kisipari csúcserdekképviselőihez, továbbá az iparkamarákhoz és az ipartestületekhez, amelyeket udvarias meghívással felkért arra, látogassák meg testületileg a budapesti Őszi Vásárt.

Ertesztelünk tehát úgy a bucuresti Uniunea Generala a Micilor Industriasi si Meseriasi, mint a clujii Uniunea Meseriasilor din

Románia és a Brasovban alakulóban lévő Ardeali Iparosok Szindikátusainak Szövetsége már is foglalkozik a kérdéssel és kilátás van arra, hogy részben e szervezetek elnöksége, részben pedig azok titkársága és tagjai nagyobb számu csoportos utazással keresik fel a budapesti Őszi Vásárt, ami annál is inkább könnyen keresztülvihető, mivel a vásár a külföldről érkező látogatói részére Magyarországon már augusztus 22-től életbelépő és a felutazásra szeptember 20-ig érvényben maradó 50 százalékos utazási kedvezményt nyújt a magyar vasutakon és kilátás van arra, hogy a látogató közönség a CFR vonalain is utazási kedvezményben fog részesülni. Az Őszi Vásárnak az Európa utazási iroda fiókjai és alszervezetei, valamint a Wagons Lits-Cook irodák útján egyenként 150 leiert forgalomba hozott igazolványai vízummentes határátlépésre is szólnak és Budapesten 66 százalékos vízumdíj kedvezményt biztosítanak.

SPORT

Palotaforradalom az Nemzeti Bajnokságban

Zárt kapuk mellett, közönség nélkül játszanak a régi A-ligás egyletek?

Bucurestiből jelentik: A labdarugó szövetség egyik vezető tagja a következő nyilatkozatot tette azoknak az egyesületeknek nevében, melyek a régi beosztású A. osztályban játszottak:

— Ha kényszeritenek rá, természetesen lejátszuk a bajnokságot az új bajnoki beosztásban. Nincs más mit tennünk. De mi is megteesszük a magunk ellenintézkedéseit. Valamennyi bajnoki mérkőzésünket zárt kapuk mellett, nézők nélkül játszunk le! Ezenkívül mindannyian, akik a régi egyletekből alakult Nemzeti Liga tagjai, lemondanak a szövetségben viselt tisztségükről.

Csendes palotaforradalom! Marinescu tábornok, belügyi alminiszter, a szövetség alelnöke máris lemondott. Már pedig Marinescu tábornok,

a Venus elnöke is egy személyben. Alig érkezett meg Tilea elnökhöz Marinescu tábornok lemondó levele, máris újabb feltűnő lemondás történt. Juga Liviu dr. a válogató bizottság elnöke is bejelentette, hogy nem kíván résztvenni a szövetség munkájában. Újabb bizonyíték, hogy a nyilatkozattevő bejelentése nem üres fenyegetés, megfelel a valóságnak és sorozatos lemondások várhatók!

Az elégedetlen egyesületek fellebbezését valószínűleg a jövő héten tárgyalja az UFSR elnöki tanácsa. Könnyen megtörténhetik, hogy még nagy meglepetések következhetnek be a bajnokság küszöbén!

Magyarország fölényesen nyerte a Horthy-kupát

Magyarország—Franciaország 7:0.

Budapestről jelentik: A Horthy Kupa mérkőzése pénteken befejezést nyertek. A vándordíj védelmét a magyar csapat szerezte meg, a második helyre Németország, a harmadikra Belgium került. Pénteken a belgák nagy harcban győzték le a hollandokat, Németország csak nehéz küzdelem után szerezte meg az osztrákok elleni mérkőzés pontjait. Magyarország utolsó mérkőzését is megnyerte. A Horthy Kupa végleges állása a következő:

1. Magyarország	5	5	—	31:	3	10
2. Németország	5	3	1	13:	10	7
3. Belgium	5	2	1	2	14:	16
4. Hollandia	5	2	1	2	11:	17
5. Franciaország	5	1	—	4	8:	19
6. Ausztria	5	—	1	4	10:	22

Részletes beszámoló a mérkőzésekről:

Németország—Ausztria 4:2 (2:1).

A német csapat csak rendkívül nehéz küzdelem után tudott nyerni. A németek egyébként sem mutattak túl jó formát.

Belgium—Hollandia 5:3 (3:1).

A torna harmadik helyéért nagy harcot vívtak a csapatok és a győzelmet a rutinosabb, gyorsabb és igen jól játszó belgáknak sikerült megszerezni. Ez a mérkőzés nagyon szép küzdelmet hozott.

Magyarország—Franciaország 7:0 (2:0)

A magyar csapat megérdemelten győzött. Az első félidőben Németh és Brandy voltak a góllövők, a szünet után sorrendben Halassy (2) és Németh (3) szereztek az élvezetes, szép mérkőzés góljait.

A magyar—francia mérkőzés végén ünnepélyes díjkiosztás volt. Az első három helyezett remek kivitelű serleget nyert, a magyar együttes ezenkívül megszerezte a Horthy Kupa védelmét is.

A magyar—osztrák hölgyuszó mérkőzés utolsó két száma: 100 m. gyors: Acs és Harsányi magyar holtversenyben 1 perc 09.6 mp. 4x100 m.: 1. Magyarország 5 perc 01.8 mp. 2. Ausztria 5 perc 17.6 mp. A magyar hölgyek 32:22 arányban győztek.

Magyar bajnoki uszósámok: 200 m. mell: 1. Fábán 2 perc 51.6 mp. 1500 m.: 1. Gróf 20 p. 18 mp.

Még eddig soha nem létezett olcsó fűszer vásárlás

ASZODINAL Sas palota

1 kg. olasz, japán rizs 28'— lei.
1 kg. kristály cukor 28'50 >
1 kgr. kockacukor 30'50 >
1 liter dugaszolt Winkler bor — 25'— >
1/4 kgr. 8 féle keverék pörkölt kávé 45'— >
1 doboz zöldborso konzerv — 5'— >
1 kgr. gyógymész — — — — — 58'— >
1/4 kgr. teavaj — — — — — 17'— >
1/4 > fehér dióbél — — — — — 12'— >
10 deka banán cacao — — — — — 8'— >

Kirakat árainkat és árunkat figyelni kérem

ASZODI Sas palota

Főtisztelendő Plébánia Hivatal

Tisztelettel értesitem az összes Főtisztelendő plébánia hivatalokat és más egyházi intézményeket, hogy férjem halála után nagymultu építési irodájának vezetését sajátmagam vettem át és azt férjem általánosan ismert, becsületes munka-szellemében kipróbált szakembereimmel és tökéletes szakmai felszereléssel irányítom. Továbbra is elvállalok és végrehajtok mindenféle szakmába vágó munkálatot, ha templomot, iskolát vagy más egyházi épületet kell építeni, átalakítani, tatarozni. Megkeresésre, saját költséggel szakemberem a helyszínre utazik. További szíves pártfogást kér

ÖZV. BÁLINT DÁNIELNÉ
Oradea, Strada Academiei No. 2.

Apróhirdetések

Adás-vétel

Eladó
örökség lebonyolítása miatt nagyforgalmu gyógyfürdő. A fürdő: egy hideg és egy meleg gyógyforrás látja el vízzel, mely vasas, sós, lugos és sokféle más összetételű gyógyanyagokat tartalmaz. elsőrendű hatással van a legkülönbözőbb női bajoknál, vérszegénység, gyomor, máj, ideg, szív, reuma és angol kór betegségeknek. A főnti gyógyforrás a világhírű Emsi gyógyvízzel van rokonságban. Vasutállomása és állandó autóbusz járata van. A fürdő cca 8 katasztrális hold parkított és évezzádos fákkal hűsített területen fekszik, nagy folyó víz mellett és külön hozzá cca 14 kat. hold szántóföld, 80 méter hosszú részben. Az emeletes 32 vendégszobából álló szállodai épület fürdői rész kád-fürdővel, külön épületben nagy vendéglő, 2 nagy teremmel, fedett nagy terrasszal és teljes mellékkeihségekkel, villany- és gázvilágítás és fűtéssel, ára 2.500.000 lei. Eladó még potomárért több kisebb nagyobb bér- és magánház, szőlő és birtok. Megbízott: Veberdy Kálmán ingatlanforgalmi irodája, Oradea, Str. Gh. Costavaru 29.

Eladó
előszoba üveges ajtó, ablakok. Oradea, Str. Moldova 22.

Eladó
egy nyolchónapos fekete, fajtisza német dog him kutya. Oradea, Str. D. Comşa 8. (Nagyállomásnál.)

MAGAS ARAT
fizetek arany, ezüst, brilliant és gyémánt ékszerért. HERBST ékszerész, Oradea.

Egy jókarban
lévő gyermekkosci eladó. Oradea, Strada Vlahuta 68.

Tarján
órás és ékszerész Bul. Regele Ferdinand No. 8. Oradea. Elismert orajavitó szaküzlete. — Használt órákat és ékszereket veszek.

Lakás

Keresek
azonnalra vagy november 1-re gyermektelen házaspár részére 1 szobás, előszobás lakást. Cimeket a kiadóba kérek.

Két szoba
mellékkeihségekkel kiadó. Oradea, Str. Bra-tianu 55.

Butorozott,
elegáns utcai szoba különbejárattal 1-2 személy részére kiadó. Oradea, Str. Dr. V. Babes 12. szám.

Egyszobás
konyhás lakás szeptember 1-re kiadó. Oradea, Str. Take Jonescu 40.

Kétszobás,
modern parkettás, fűdősobás lakás, mellékkeihségekkel, november 1-re kiadó. Oradea, Str. Regele Carol 19. szám.

Hűlőféle

Köszörműssünk
ifj. Kelemen köszörműssé, Oradea, Piata Mihai Viteazul (Avram Jancu-utca sarok.)

Abszoláló vizsgával
rendelkező jó magaviseletű fiut inasnak ajánl Plébánia, Gurbe-diu, Jud. Bihor.

Tanító család
diáklyányokat teljes el-látásra elvállal. Cim a kiadóban.

Alkalmazás

Alkalmazok
két nőtlen épület- és butorasztalos segédet, étkezéssel és fizetéssel állandó munkára. Lőrincz Mihály asztalosmester, Malnaş, jud. Treiscauna.

Bejárónő
azonnali belépésre felvétetik. Chaura. Oradea, Str. Regele Carol II., Nr. 19.

Házvezetőnői állást
keres, intelligens középkorú nő. Cim: Sallonta, római katolikus plébánia hivatal.

Érettségizett
fiatalember, perfect román tudással, gyakor-naknak felvétetik Mularnyál. Oradea, A. Jancu 9.